

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 378.091:769.2(043.2)

TIMUȚA ALIONA

**EFICIENTIZAREA INSTRUIRII STUDENȚILOR-GRAFICIENI
PRIN INTERMEDIUL STUDIERII SPECIFICULUI
GRAFICII DE CARTE**

**Specialitatea 532.02: Didactica școlară
pe trepte și discipline de învățământ
Arte Plastice**

Rezumat al tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe ale Educației
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componenta comisiei de evaluare și susținere publică a tezei de doctorat

PATRAȘCU Dumitru, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” — *președintele comisiei*

BRIGALDA Eleonora, doctor în studiul artelor, profesor universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” — *conducător științific*

GAGIM Ion, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de
Stat „Alec Russo”, Bălți, membru corespondent al AȘM — *referent oficial*

MOKAN-VOZIAN Ludmila, doctor în pedagogie, conferențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” — *referent oficial*

CÎMPIAN Felicia Elena, doctor în arte plastice, conferențiar universitar, Universi-
tatea din Oradea, România — *referent oficial*

Susținerea tezei va avea loc la 24 aprilie 2026, ora 12:00,
în ședința Comisiei de evaluare și susținere publică a tezei de doctor
din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
blocul de studii nr. 2, Sala Senatului, str. I. Creangă 1, MD-2069.

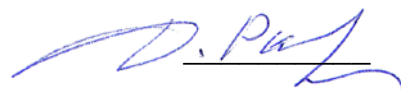
Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca științifică a Universității
Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (www.upsc.md)
și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md)

Rezumatul a fost expediat la 24 martie 2026

Președintele comisiei:

PATRAȘCU Dumitru,

doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Conducător științific:

BRIGALDA Eleonora,

doctor în studiul artelor, profesor universitar

Autor:

TIMUȚA Aliona

© TIMUȚA Aliona, 2026

CUPRINS

BAZELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	11
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	25
BIBLIOGRAFIE	28
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI PE TEMA CERCETĂRII	31
REZUMATE (în limbile română, rusă și engleză)	33

BAZELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și relevanța temei investigate sunt determinate de dinamica accelerată a transformărilor specifice societății contemporane. Expansiunea mediului digital, progresul tehnologic și procesele de globalizare generează mutații profunde la nivelul realității sociale, influențând nu doar stilul de viață și modelele de gândire ale individului, ci și restructurând conștiința și sistemele axiologice ale acestuia. În acest context, grafica de carte se configurează ca un domeniu distinct, situat la intersecția artelor vizuale, designului și comunicării vizuale.

Beneficiind de o tradiție istorică solidă și de o evoluție continuă, aceasta își păstrează actualitatea atât în formele sale clasice, cât și în mediul digital. Grafica de carte contemporană se caracterizează prin deschidere spre experiment și explorarea unor noi modalități de expresie vizuală, fiecare proiect editorial presupunând o abordare individualizată. Astfel, conceperea unei cărți implică identificarea unei soluții vizuale originale, capabile să valorifice conținutul operei și să asigure coerența și unitatea conceptului grafic.

Familiarizarea studenților cu diversitatea direcțiilor stilistice, a tehnicilor grafice și a soluțiilor compoziționale din grafica de carte contribuie la dezvoltarea gândirii creative și la formarea unui stil propriu de narațiune vizuală. Eficiența pregătirii profesionale a viitorilor specialiști este determinată de capacitatea acestora de a integra cunoștințele teoretice cu abilitățile practice, ceea ce presupune o înțelegere sistemică a rolului graficii de carte în cultura vizuală contemporană. Procesul de elaborare a designului grafic al unei cărți presupune un ansamblu complex de competențe profesionale, incluzând dezvoltarea conceptului vizual și a schițelor, realizarea ilustrațiilor artistice, gestionarea aspectelor tipografice, machetarea și pregătirea pentru tipar (*prepress*). În cadrul formării academice, studenții dobândesc cunoștințe interdisciplinare din domenii conexe, precum istoria artei, estetica, semiotica, compoziția, teoria culorii, psihologia percepției vizuale, tehnologiile de tipar și designul digital. O astfel de abordare integratoare favorizează dezvoltarea gândirii științifice și critice, consolidează capacitatea de analiză și facilitează soluționarea unor probleme artistice și de proiectare de complexitate ridicată.

În pofida transformărilor generate de dezvoltarea tehnologiilor digitale, industria editorială rămâne un sector de producție relevant și în continuă dezvoltare. Piața contemporană manifestă o cerere constantă de specialiști în domeniul designului grafic, care dețin competențe avansate în realizarea ilustrațiilor, machetarea și conceperea designului editorial. Necesitatea formării artiștilor graficieni se menține atât în cadrul editurilor tradiționale, cât și în studiourile de design și mediile digitale, unde sunt deosebit de apreciate un înalt nivel al culturii profesionale, gândirea creativă și capacitatea de colaborare eficientă. Competențele dobândite în procesul studierii aprofundate a graficii de carte prezintă o aplicabilitate extinsă în practică, regăsindu-se în realizarea ilustrațiilor, a copertilor, a designului de reviste și broșuri, a materialelor publicitare, precum și în dezvoltarea interfețelor grafice pentru publicații electronice, site-uri web și aplicații mobile.

În contextul acestor transformări, domeniul educației și culturii se afirmă ca o direcție strategică de dezvoltare, impunând necesitatea reevaluării abordărilor privind formarea specialiștilor din domeniile creative. Sistemul educațional constituie cadrul fundamental de formare a potențialului intelectual și profesional al societății, exercitând o influență determinantă asupra evo-

luției sale pe termen lung. În acest ansamblu, educația artistico-profesională dobândește o relevanță deosebită, întrucât contribuie nu doar la valorificarea și dezvoltarea capitalului cultural, precum și la configurarea reperelor estetice, etice și spirituale ale societății. Educația în domeniul artelor devine astfel spațiul formativ complex, în cadrul căruia se modelează nu doar competențe profesionale, ci și dimensiuni esențiale ale conștiinței culturale.

În contextul reformelor globale și al proceselor de integrare internațională a sistemelor educaționale, crește necesitatea revizuirii și actualizării abordărilor metodologice privind formarea specialiștilor din domeniile creative. În acest cadru, se impune consolidarea patrimoniului științifico-metodic al pedagogiei artistice și a tendințelor contemporane ale educației profesionale. Această dinamică generează premise favorabile pentru elaborarea și implementarea unor sisteme și strategii didactice eficiente, orientate spre formarea unui nivel înalt de măiestrie profesională. În consecință, se urmărește pregătirea unor absolvenți capabili să se adapteze și să activeze performant într-un spațiu cultural și informațional caracterizat prin schimbări continue și complexitate sporită. Astăzi, misiunea învățământului superior constă în pregătirea specialiștilor de înaltă calificare, capabili să concureze atât pe piața națională, cât și pe cea internațională a muncii [49; art. 75]. În educația artistică, o importanță deosebită o capătă *dezvoltarea competențelor creative transversale, care asigură nu doar un nivel înalt al pregătirii profesionale, precum și disponibilitatea pentru căutare artistică independentă și autorealizare, în concordanță cu idealul educațional al Republicii Moldova* — „formarea unei personalități inițiative și capabile de autodezvoltare, care posedă nu doar un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru integrarea pe piața muncii, ci și independență în gândire și acțiune, deschidere spre dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate” [49; art. 6].

Strategia națională de dezvoltare „Educația 2030” este orientată spre formarea unei personalități dezvoltate intelectual, fizic și spiritual — cetățean al Republicii Moldova, capabil de autorealizare și adaptare socială în condițiile unei lumi în continuă schimbare. Una dintre sarcinile prioritare ale acestei strategii constă în asigurarea accesului la o educație de calitate, adaptată nevoilor individuale și provocărilor sociale, precum și în crearea condițiilor pentru dezvoltarea multilaterală și creșterea competitivității absolvenților pe piața muncii contemporane.

Transformările semnificative ale societății contemporane au generat obiective reale pentru modernizarea întregului sistem educațional, acestea reflectându-se atât în restructurarea conținuturilor curriculare, cât și în diversificarea metodologiilor de predare, integrarea noilor tehnologii educaționale și valorificarea experienței pedagogice internaționale. În Republica Moldova, politicile educaționale sunt orientate prioritar spre *sporirea calității educației, cu accent pe dezvoltarea competențelor-cheie de autoformare și învățare pe tot parcursul vieții* [26].

Dezvoltarea accelerată a tehnologiilor, concomitent cu extinderea utilizării graficii computerizate determină transformări semnificative în configurarea cărții, aceasta asumând tot mai frecvent forma unei aplicații digitale interactive. În consecință, spațiul cărții se complexifică, dobândind o structură multistratificată, fapt ce generează noi exigențe față de artistul de carte și, implicit, față de conținutul și metodologiile formării profesionale, precum și față de *dezvoltarea competențelor digitale actuale* [27; 14].

Asigurarea studenților cu instrumente profesionale necesare realizării proiectelor artistice de autor, sprijinirea acestora în elaborarea unor algoritmi proprii de soluționare a problemelor apărute, precum și orientarea procesului formativ spre autoînvățare și autodezvoltare continuă constituie obiective esențiale ale sistemului contemporan de învățământ artistic superior. În contextul cerințelor și exigențelor societății actuale, problema eficientizării instruirii studenților-graficieni prin valorificarea specificului graficii de carte dobândește o relevanță deosebită, fiind abordată nu doar ca o direcție metodologică, ci și ca o necesitate pedagogică fundamentală.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de studiu.

Domeniul *istoriei cărții* a fost configurat și dezvoltat de viziunile analitice ale unor savanți precum: A.I. Kirpichnikov [47], F.I. Bulgakov, E.I. Katsprzhak, E.L. Nemirovski [59], B.S. Gorbacevski, V.G. Boruhovici [32], L.I. Vladimirov, I.A. Șomrakova, I.E. Barenbaum. În același timp, *problematica graficii de carte naționale* a fost abordată din perspective variate în studiile semnate de L. Iliashenco [43], B. Brînzei [34], Gh. Vrabie [28], E. Brigalda [3, 4], V. Rocaciuc [22], V. Cravcenco [8] contribuțiile acestora evidențiind particularitățile evolutive, estetice și conceptuale ale domeniului.

Un interes deosebit pentru cercetarea noastră le prezintă ***ideile avansate privind organizarea artistică a cărții***, formulate în cadrul mișcării Bauhaus: *conceptul stilului funcțional internațional*, corelat cu tendința de revenire la clasicism, armonie și valorificarea tradițiilor artei cărții, promovat de J. Tschichold [70, 71]; *concepția umanistă a designului de carte* elaborată de P. Renner, în cadrul căreia măiestria tehnică și dimensiunea estetică sunt considerate echivalente, calitatea designului este determinată de caracterul său discret și de capacitatea de a servi conținutului [64]; *typography* lui A. Kapr, care reprezintă o sinteză între artă și tehnică, în care fontul nu este doar un semn tehnic, ci o formă de expresie artistică, a cărei valoare estetică este condiționată de armonia proporțiilor, ritmul și raportul dintre elementele negre și albe [46]; V.A. Favorskii considera *cartea un fenomen artistic și cultural integral* [67, 68]; A. Kamenski definea *cartea ca un obiect artistic unitar, iar grafica de carte nu ca o simplă „ilustrație decorativă”, ci ca parte a unui sistem plastic unitar al cărții* [45]. Concepțiile contemporane privind *cultura cărții și comunicarea vizuală* sunt dezvoltate în lucrările lui M. McLuhan, U. Eco și R. Debray. Ideile formulate de acești autori au cunoscut o largă circulație în mediul științific și au dobândit un statut fundamental în cadrul teoriei și metodologiei studiului compoziției de carte, exercitând o influență semnificativă asupra configurării principiilor metodologice ale predării artei cărții.

Manualele și materialele metodice de referință, precum: „*Arta cărții*” de V.N. Liahov [57], „*Factura ca element al artei cărții*” de E.D. Kuznețov [53], „*Istoria graficii și a artei cărții*” și „*Structura artistică a cărții*” de Iu.Ia. Gherciuk [37, 38], „*Grafica narativă*” de N.P. Beschastnov [29], „*The Art of Illustration*” de A. Loomis [56], „*Designul grafic al cărții: manual pentru instituțiile de învățământ poligrafic și facultățile de specialitate*” de B.M. Kisin [48], precum și lucrarea în două volume „*Arta cărții*” de V.V. Pahomov — vol. I „*Concepția designului*” [62] și vol. II „*Ilustrațiile*” [61] își păstrează relevanța și în contextul contemporan. Acestea continuă să constituie un fundament teoretico-metodologic esențial pentru formarea specialiștilor în domeniul graficii de carte și al narațiunii vizuale.

Cerințele contemporane față de pregătirea profesională a studenților-graficieni au determinat intensificarea preocupărilor științifice pentru fundamentarea pedagogică a procesului educațional, precum și pentru elaborarea unor concepte și teorii orientate spre dezvoltarea potențialului creativ și activizarea dimensiunii artistico-cognitive a învățării. *Aspectele actualizării și dimensiunile psihopedagogice ale procesului de instruire* au fost analizate în lucrările unui număr semnificativ de cercetători: în spațiul nord-american, fundamentele educației artistice universitare sunt marcate de *viziunea progresistă* a lui J. Dewey [41]; E.W. Eisner [10] a aprofundat *teoria și practica educației artistice și modalitățile de dezvoltare a gândirii creative*; H. Gardner [36] a *reconfigurat paradigma învățării prin elaborarea teoriei inteligențelor multiple*. În Canada, R.L. Irwin [12], iar în Germania, D. Lenzen au adus contribuții esențiale în *analiza sistemelor educaționale și a metodologiilor de predare contemporane*. În spațiul postsovietic a fost acumulată, de asemenea, o experiență pedagogică semnificativă: în Rusia — B.P. Iusupov a *investigat formele poli-artistice de educație*; K.K. Platonov a *abordat problemele eficientizării învățământului artistic superior*; V.F. Șatalov a *elaborat metodele de intensificare a procesului educațional*; G.O. Borisova și V.I. Selezniova au contribuit la *dezvoltarea unor metode active și sistemice de formare a specialiștilor*. În Belarus, *problematica eficienței învățământului artistic superior* a fost cercetată de A.V. Kolesnikov.

Problemele actualizării și aspectele psihopedagogice ale procesului de instruire în spațiul științific al Republicii Moldova sunt reflectate în lucrările semnate de L. Cuznețov, T. Callo [5], Vl. Pâslaru [19], D. Patrașcu [17, 18], I. Gagim [11], V. Cojocaru [7], V. Crudu [9], L. Mokan-Vozian [14], F.E. Cîmpian [6].

Aspectele privind creșterea eficienței procesului educațional prin valorificarea modelelor inovatoare de instruire au fost abordate de G. Nagâț [16], M.-D. Bocoș [2], O. Jitaru [13], M. Morari [15]. În practica educațională națională, *problematica formării creativității și a dezvoltării potențialului creativ* a fost analizată de cercetători precum G. Popescu [21], A. Stoica [25], M. Roco [23], Șt. Popa [20]. *Optimizarea atitudinilor creative ale studenților din domeniul artelor și al pedagogiei artei* este investigată de O. Arbuz-Spatari și A. Simac [1].

În ultimele decenii, în comunitatea științifică și educațională internațională se manifestă un interes constant pentru studiul cărții ca fenomen cultural, vizual și pedagogic complex. Se acordă o atenție sporită problematicii alfabetizării vizuale, gândirii spațiale și cultivării expresivității grafice în cadrul sistemelor de formare profesională a artiștilor-graficieni. În Republica Moldova, *problematica eficientizării procesului de instruire a studenților-graficieni prin valorificarea specificului graficii de carte* nu a constituit, până în prezent, obiectul unei cercetări sistemice distincte. În pofida diversității studiilor consacrate educației artistice, se menține un deficit de investigații orientate spre elucidarea mecanismelor pedagogice, respectiv a metodelor, formelor și mijloacelor procesului educațional care contribuie la optimizarea formării competențelor profesionale în domeniul graficii de carte.

În același timp, sistemul contemporan de pregătire a studenților-graficieni se confruntă cu o **contradicție** între necesitatea formării unor competențe profesionale complexe și limitările metodelor tradiționale, în cadrul cărora graficii de carte i se atribuie, adesea, un rol secundar. În

poftida potențialului său interdisciplinar semnificativ, domeniul se confruntă încă cu o elaborare metodologică fragmentară, iar procesul de definire și operaționalizare a condițiilor pedagogice reclamă o aprofundare atât la nivel teoretic, cât și aplicativ. În contextul actual al formării specialiștilor în domeniul graficii de carte pot fi identificate multiple **neconcordanțe** și **contradicții** de ordin conceptual și metodologic:

- *între potențialul artistic și comunicațional semnificativ al graficii de carte, ca domeniu sintetic al artei, și nivelul insuficient de elaborare a abordărilor metodologice privind studierea sa sistematică în pregătirea profesională a studenților-graficieni;*
- *între nivelul relativ adecvat al pregătirii teoretice a studenților-graficieni și gradul insuficient de dezvoltare a abilităților practice de proiectare artistică a cărții și de elaborare a unor soluții compoziționale expresive;*
- *între necesitatea unei abordări integrate în formarea înțelegerii organizării spațiului unitar al cărții, a interacțiunii dintre ilustrație, typography și arhitectonica volumului și caracterul fragmentar al studierii acestor componente în procesul de instruire;*
- *între cerințele practicii profesionale contemporane privind utilizarea instrumentelor digitale și a tehnicilor moderne de design și nivelul redus de integrare a acestor mijloace în procesul de proiectare artistică a cărții.*

Contradicțiile identificate între necesitatea formării unei înțelegeri integrale a cărții ca obiect artistic și lipsa unui sistem științific fundamentat de pregătire propedeutică a studenților-graficieni în domeniul graficii de carte au generat **problema cercetării**: *care sunt condițiile pedagogice și principiile de organizare a instruirii în grafica de carte, care să fie orientate spre sporirea eficienței pregătirii studenților-graficieni?*

Obiectul cercetării îl constituie procesul de formare profesională a studenților-graficieni în domeniul artei cărții și al designului grafic în sistemul învățământului artistic superior. *Subiectul cercetării* îl reprezintă condițiile pedagogice, principiile, metodele, conținutul și organizarea procesului de instruire în grafica de carte, orientate spre formarea competențelor profesionale în domeniul artei cărții și al designului grafic.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică a bazelor conceptuale și metodologice ale instruirii studenților-graficieni prin valorificarea specificului graficii de carte, precum și în elaborarea, implementarea și validarea experimentală a unui model pedagogic care să asigure eficiențizarea procesului de instruire și formarea competențelor profesionale în domeniul graficii de carte.

În conformitate cu scopul stabilit, au fost formulate următoarele **obiective**:

1. Analizarea și interpretarea științifică a fundamentelor teoretice și metodologice, precum și a abordărilor de predare a disciplinelor grafice și determinarea rolului graficii de carte în formarea competențelor profesionale ale studenților-graficieni.
2. Identificarea și sistematizarea principalelor concepte, principii și particularități artistico-tehnice ale graficii de carte în context istoric și contemporan.
3. Determinarea fundamentelor metodologice, științifico-tehnice și praxiologice ale activizării activității artistico-cognitive a studenților-graficieni în procesul studierii graficii de carte.

4. Elaborarea unui sistem de criterii și indicatori pentru evaluarea nivelului de formare a competențelor profesionale ale studenților-graficieni în domeniul graficii de carte.
5. Elaborarea și implementarea modelului pedagogic de eficientizare a instruirii studenților-graficieni prin studierea specificului graficii de carte.
6. Validarea experimentală a eficienței modelului pedagogic elaborat și determinarea influenței acestuia asupra formării competențelor profesionale ale studenților-graficieni în domeniul graficii de carte, precum și formularea unor recomandări practice pentru perfecționarea procesului educațional.

Ipoteza cercetării pornește de la **premise** că eficiența formării profesionale a studenților-graficieni în domeniul graficii de carte poate fi semnificativ sporită în condițiile fundamentării procesului didactic pe un sistem științific argumentat de principii și condiții pedagogice orientate spre activizarea activității artistico-cognitive a studenților. Se **presupune** că implementarea cursului propedeutic „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, conceput ca un model pedagogic integrator, care include un complex de sarcini practice și un sistem de criterii diagnostice pentru evaluarea nivelului de formare a competențelor profesionale, va contribui la optimizarea organizării și eficientizarea procesului de instruire în domeniul graficii de carte.

Baza metodologică a cercetării integrează paradigmele filosofiei educației umaniste și ale învățării bazate pe activitate (D.B. Elkonin, V.V. Davîdov); teoriile estetice ale gândirii vizuale și ale creativității (K. Fiedler, Adolf von Hildebrand [39], V. Dulgheru, A. Stoica); tradițiile educației artistice profesionale naționale și experiența celor mai bune școli la nivel mondial; cercetările teoretico-metodice în domeniul graficii de carte (Yu.Ya. Gerciuk, V.V. Pahomov, N.B. Besciastnova, V. Rocaciuc, V. Cravenco); conceptele de design estetic (A.V. Ikonnikov); studiile privind teoria compoziției cărții (V.N. Liakhov, E.B. Adamov, F.I. Iuriev), precum și cercetările privind formele și metodele pedagogice care contribuie la creșterea eficienței instruirii profesionale a studenților (G. Nagăț, M.-D. Bocoș, Șt. Popa).

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare include un complex de metode determinate de caracterul multilateral al sarcinilor stabilite: **metode de cercetare teoretică** (studiul documentelor normative, de program și metodologice, analiza interdisciplinară, compararea, sistematizarea și interpretarea datelor științifice); **metode de cercetare empirico-cognitivă** (modelare teoretică, analiză a lucrărilor creative ale studenților, experiment pedagogic, testare, discuție); **metode de analiză statistică și de prelucrare a datelor empirice** (analiză comparativă, analiză statistică și grafică).

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în fundamentarea teoretică a potențialului educațional al graficii de carte ca domeniu integrativ al proiectării artistice a cărții în cadrul sistemului de formare profesională a studenților-graficieni; în clarificarea și operaționalizarea conceptului de „*activitate artistico-cognitivă*”, precum și în determinarea condițiilor pedagogice necesare activizării acestuia în procesul instruirii în grafica de carte; în elaborarea unui sistem coerent de principii care fundamentează conceperea cursului propedeutic de grafică de carte; în proiectarea și validarea experimentală a unui model pedagogic interdisciplinar orientat spre eficientizarea procesului de instruire prin valorificarea specificului graficii de carte; precum

și în elaborarea structurii și conținutului cursului propedeutic „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, conceput ca instrument didactic orientat spre formarea competențelor profesionale ale viitorilor graficieni.

Rezultatele obținute în cadrul cercetării, care contribuie la soluționarea unei probleme științifice relevante, vizează: interpretarea științifică și precizarea conceptuală a noțiunilor-cheie referitoare la specificul graficii de carte și la mecanismele de activizare a activității artistico-cognitive a studenților-graficieni; elaborarea unui model pedagogic interdisciplinar orientat spre creșterea eficienței formării profesionale a acestora; fundamentarea și structurarea unui sistem de criterii, indicatori și niveluri de evaluare a gradului de dezvoltare a competențelor profesionale în domeniul artei cărții; argumentarea sistemului de principii pedagogice care stau la baza proiectării cursului propedeutic de grafică de carte; precum și implementarea în planul de învățământ a cursului „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, conceput ca demers integrativ ce asigură articularea cunoștințelor teoretice cu abilitățile practice de proiectare artistică a cărții și contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale și transversale ale studenților-graficieni.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în dezvoltarea și aprofundarea fundamentelor teoriei și metodicii învățământului artistic profesional în domeniul artei grafice și al designului grafic. Rezultatele obținute contribuie la extinderea și consolidarea reprezentărilor științifice privind potențialul pedagogic al graficii de carte ca domeniu integrativ al proiectării artistice a cărții în cadrul sistemului de formare a studenților-graficieni. Totodată, au fost fundamentate bazele pedagogice ale activizării activității artistico-cognitive în procesul de instruire în grafica de carte, prin configurarea unor repere conceptuale și metodologice coerente. Modelul pedagogic elaborat susține dezvoltarea ulterioară a abordărilor științifice privind organizarea predării disciplinelor grafice și contribuie la structurarea unui sistem integrat de competențe profesionale ale viitorilor artiști graficieni.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în elaborarea și implementarea în procesul educațional a cursului propedeutic „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, precum și în fundamentarea unui model pedagogic care poate fi valorificat în predarea disciplinelor grafice în instituțiile de învățământ superior. Contribuțiile practice includ aplicarea sistemului de sarcini formative și a recomandărilor metodice elaborate în organizarea activităților didactice la disciplina grafica de carte; utilizarea criteriilor și indicatorilor de evaluare a nivelului de formare a competențelor profesionale în domeniul artei cărții; precum și formularea unor direcții de optimizare a pregătirii studenților-graficieni în cadrul sistemului învățământului artistic superior.

Problema științifică abordată și soluționată în cadrul cercetării constă în fundamentarea teoretică, elaborarea și validarea experimentală a unui curs propedeutic destinat formării studenților-graficieni, conceput pe baza analizei specifice a graficii de carte și orientat spre creșterea eficienței pregătirii profesionale a acestora. Soluționarea problemei a fost realizată prin: *argumentarea principiilor conceptuale și didactice care fundamentează proiectarea cursului propedeutic de grafică de carte*, în scopul formării unei viziuni integrale asupra cărții ca obiect artistic; *elaborarea strategiilor și metodelor de activizare a activității artistico-cognitive a studenților*, precum și a modalităților de organizare a procesului educațional orientate spre integrarea sistemică a cunoștințelor teoretice cu competențele practice în domeniul graficii de carte;

identificarea condițiilor pedagogice necesare și configurarea unui mediu educațional care să favorizeze dezvoltarea competenței profesionale, stimularea gândirii creative și proiective, precum și însușirea coerentă a componentelor artistice și tehnice specifice graficii de carte.

Implementarea și verificarea rezultatelor științifice au fost realizate în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, în activitatea didactică (cursul „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*” a fost inclus în planul de învățământ la specialitatea Grafică, în anul 2021), precum și în 8 publicații științifice: 5 articole în reviste științifice de specialitate și 3 articole în culegeri ale conferințelor științifice naționale și internaționale.

Structura tezei este subordonată logicii cercetării științifice și include: Introducere, trei capitole, Concluzii generale și recomandări, lista bibliografică (206 surse) și 9 anexe.

Concepte-cheie: eficientizarea instruirii, formarea studenților-graficieni, specificul graficii de carte, grafica de carte, competență profesională, educație artistică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se justifică actualitatea temei și a problemei de cercetare, derivate din imperativul modernizării învățământului artistic contemporan; este definită situația problematică și sunt formulate scopul, obiectivele, precum și obiectul și subiectul cercetării; sunt evidențiate noutatea științifică și valoarea teoretico-practică a demersului, fiind precizate fundamentele metodologice și etapele activității experimentale. Sunt prezentate direcțiile de implementare a rezultatelor cercetării, arhitectura logică a tezei și conținutul rezumativ al capitolelor componente.

Capitolul 1. Fundamentele teoretice ale sporirii eficienței instruirii studenților-graficieni include trei subcapitole distincte, dar intercorelate, în care arta cărții este analizată ca obiect de studiu în învățământul artistic superior; sunt concretizate abordările consacrate în literatura științifică contemporană privind definirea conceptelor „carte” și „grafică de carte”; este evidențiată specificitatea studierii artei cărții în contextul pregătirii profesionale a studenților din instituțiile de învățământ artistic superior.

Grafica de carte reprezintă un element interdisciplinar esențial în pregătirea profesională, reunind creația artistică și literatura. Pentru pictorii-ilustratori, cartea constituie un tip aparte de artă, care presupune cunoștințe de compoziție, de desen, de design tipografic, stăpânirea mijloacelor grafice și înțelegerea mecanismelor percepției. După cum subliniază D.S. Bitsi, pictorul este un interpret activ al operei literare, capabil să propună propriile lecturi, uneori neașteptate, însă obligat să transmită ideile textului prin limbajul plastic al artelor vizuale; doar în acest caz ilustrația dobândește sens [30; 61]. Lucrând asupra unei cărți, pictorul nu îndeplinește doar rolul de ilustrator, ci și pe cel de designer. El configurează imaginea integrală a cărții, pornind de la parametrii fizici (proporțiile blocului de carte, textura și culoarea hârtiei, coperta) și până la soluțiile de ordin artistic (fontul, expresivitatea compoziției, originalitatea realizării tehnice). Este esențială fidelitatea și acuratețea cu care pictorul transmite intenția autorului, asigurând, așa cum remarcă M. Lazarev, o concordanță între grafica de carte și ideile, precum și trăirile scriitorului, realizând astfel o unitate creativă comună [54].

În urma analizei diferitor interpretări s-a ajuns la concluzia că studiul cărții în cadrul învățământului artistic superior depășește percepția sa tradițională ca simplu purtător de text. Pentru studenții-graficieni, cartea reprezintă un obiect vizual-material complex, în care interacționează forma, conținutul, compoziția și structura materială. O astfel de abordare favorizează dezvoltarea unei perspective sistemice asupra imaginii artistice și stimulează gândirea de proiect la studenții-graficieni. Prin lucrul asupra cărții, aceștia însușesc mijloace artistico-plastice expresive, compoziția, tipografia și legitățile percepției. Sarcinile didactice includ realizarea de machete, elaborarea desfășurărilor de pagină, conceperea soluțiilor tipografice, a ilustrațiilor și a copertilor — de la concept până la publicația finală. Această activitate implică dezvoltarea intuiției artistice, a competențelor tehnice și a unei abordări creative. Analiza graficii de carte contemporane constituie o componentă indispensabilă a procesului educațional. Studiarea structurii vizuale și a soluțiilor material-spațiale din ediții istorice și contemporane le permite studenților să asimileze practici artistice actuale și să înțeleagă tendințele din domeniul designului grafic și al artei cărții.

Istoria cărții își are începuturile în sulurile de papirus din Egiptul Antic, în care textul și ilustrațiile constituiau o unitate organică. În Grecia și în Roma Antică, sulurile au fost înlocuite de codex — forma care a stat la baza cărții moderne. Evul Mediu a marcat perioada de apogeu al cărții manuscrise și a oferit omenirii monumente ale artei de carte de cel mai înalt nivel, remarcabile prin calitatea execuției artistice. Inventarea tiparului de către Johannes Gutenberg în secolul al XV-lea a avut un impact semnificativ asupra procesului de editare a cărților, contribuind la dezvoltarea designului tipografic, a gravurii și la răspândirea pe scară largă a cărții. La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, mișcarea „Mir iskusstva” (A.N. Benois, L.S. Bakst, I.Ia. Bilibin) a reconsiderat cartea ca obiect de artă. În secolul XX, avangardiștii (futuraștii) au reconceptualizat radical cartea, transformând-o, prin utilizarea de fonturi și de compoziții neconvenționale, într-un obiect al experimentului artistic. Tot în secolul XX, Bauhausul (W. Gropius, V.V. Kandinsky, J. Tschichold) și școala elvețiană (E. Ruder) au pus bazele designului funcțional și ale construcției modulare. V.A. Favorski a definit cartea ca o artă sintetică, egală cu pictura și cu arhitectura.

Apariția tehnologiilor digitale a transformat cartea, transferând-o în formate electronice și interactive, inclusiv în aplicații animate. După cum remarcă U. Eco, cartea a devenit un „ecran”, în care lumea este redată prin cuvinte și imagini [73, 133]. Astăzi, pictorii creează cărți ca opere de artă, integrând ilustrația, tipografia și tehnologiile contemporane. Cărțile lui R. Dautremier demonstrează o sinteză subtilă între ilustrație și obiectul-carte, în care un rol esențial îl joacă nu doar componenta vizuală, ci și organizarea fizică a cărții. Un nivel înalt de execuție poligrafică și artistică caracterizează volumele realizate de P. Tatarnikov, G. Spirin, V. Erko, remarcabile prin grafica rafinată. Cărțile pop-up ale lui R. Sabuda și cărțile tactile ale lui X. Deneux evidențiază potențialul ingineriei și al interacțiunii ilustrației cu elemente mobile, extinzând înțelegerea dimensiunilor spațiale și tactile ale cărții-obiect. Analiza unor asemenea exemple în practica didactică permite urmărirea modului în care forma, structura și mijloacele plastice funcționează în cadrul unui bloc unitar.

Sunt concretizate concepțiile consacrate în literatura științifică psihopedagogică privind principiile, metodele și abordările instruirii studenților-graficieni. Analiza se axează pe practicile și metodologiile pedagogice contemporane utilizate în instituțiile de învățământ artistic superior

din țară și de peste hotare, care permit formarea competențelor profesionale, a gândirii vizuale, a creativității și a capacității de proiectare ale studenților-graficieni.

O atenție deosebită este acordată identificării limitelor abordărilor existente și explorării strategiilor pedagogice care să faciliteze o asimilare aprofundată a specificului graficii de carte ca domeniu sintetic, ce integrează designul grafic, ilustrația, tipografia și teoria comunicării vizuale. Este realizată o analiză comparativă a programelor și a planurilor de studii ale instituțiilor de învățământ artistic superior din *Republica Moldova* (Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Universitatea Tehnică a Moldovei), din *România* (Universitatea Națională de Arte București, Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), din *Ucraina* (Institutul Poligrafic din Lviv, Ukrainian Academy of Printing), *Belarus* (Academia de Stat de Arte din Belarus), din *Rusia* (Universitatea de Stat de Editură și Tipografie din Moscova „Ivan Fiodorov”), din *Franța* (École Nationale Supérieure des Arts Appliqués – ENSAM și Universitatea de Arte din Paris), din *Germania* (Academia de Arte Vizuale din Leipzig) și din *Elveția* (Școala de Arte din Basel).

În urma analizei metodelor și a principiilor de organizare a procesului educațional în diferite contexte naționale, se poate afirma cu certitudine că nu există un program universal de formare a specialiștilor în domeniul artei cărții. Diferențele fundamentale nu se referă doar la forma sau abordarea educațională, ci și de modul de interpretare a importanței diverselor componente ale cărții. În funcție de specificul fiecărei instituții, accentele sunt plasate diferit atât în organizarea spațiului cărții, cât și în arhitectura sa generală.

Analiza literaturii științifice dedicate activizării activității artistico-cognitive a studenților-graficieni în procesul studierii specificului graficii de carte permite evidențierea unui șir de concepte-cheie:

- **Activitatea umană**, conform opiniei expuse de A.I. Krupnov [52; 15–25] și de S.L. Rubinstein [66; 15–25], este o manifestare a inițiativei subiectului și a capacității acestuia de a influența transformator lumea înconjurătoare.
- **Activitatea cognitivă**, potrivit lui V.A. Krutetski [51; 73], se exprimă prin interesul pentru cunoaștere și prin desfășurarea unei activități cognitive autonome.
- **Creativitatea** este un proces de creare a noului, de autoexprimare și capacitatea de a găsi soluții neconvenționale (E. Fromm [69; 119], A. Maslow [58; 223]).
- **Activitatea artistică** este privită ca înțelegere a lumii prin imagini, ca o percepție emoțională și asimilare estetică a realității (M.S. Kagan [44; 215], E.P. Ilyin [42; 20–21]).

Pe baza analizei efectuate, activitatea artistico-cognitivă poate fi definită ca o sinteză a activității cognitive, creative și artistice, orientată spre dezvoltarea profesională și estetică a studenților prin însușirea regulilor graficii de carte, incluzând principiile compoziției, tipografia și ilustrația. Activizarea acestei forme de activitate implică abordări centrate pe personalitate și pe activitate, care să genereze o atmosferă de colaborare [65; 138–139]. Învățarea bazată pe probleme presupune prezentarea unei situații problematice, căutarea comună a soluțiilor și învățarea creativă, stimulând autonomia [72; 102–103]. Etape ale activității didactice sunt în acest caz: 1) *motivațional-*

orientativă: conștientizarea obiectivelor, motivarea prin înțelegerea importanței disciplinei; 2) *operațională*: crearea conceptului, dezvoltarea compoziției și ilustrațiilor, alegerea tehnicilor; 3) *evaluativ-reflexivă*: reflecția și discutarea rezultatelor [40; 12–18]. La criteriile de eficiență, V.A. Yakunin [74; 29] evidențiază competența, motivația, activitatea și autonomia.

Din analiza prezentată rezultă că grafica de carte, ca domeniu interdisciplinar al creației artistice integrează arta, literatura, tehnologia și istoria, având o semnificație socioculturală deosebită și un potențial educațional ridicat. Aceasta contribuie la dezvoltarea abilităților artistico-tehnice, formează gândirea artistică complexă și sprijină pregătirea profesională. În același timp, în educația artistică contemporană în acest domeniu lipsește o concepție metodologică unitară din cauza diferențelor de interpretare a cărții ca obiect artistic și a abordărilor privind organizarea sa structurală. Procesul educațional este adesea determinat de preferințele individuale ale cadrelor didactice, ceea ce limitează coerența și continuitatea acestuia. Implementarea metodelor inovative, inspirate din experiența internațională, și creșterea ponderii activității autonome contribuie la valorificarea potențialului creativ, formând specialiști capabili să facă față provocărilor artei cărții contemporane. Totodată, s-a constatat că dificultăți precum apatia studenților, metodicile didactice depășite și lipsa dotărilor tehnice adecvate încetinesc procesul de învățare și afectează eficiența instruirii.

Capitolul 2. Bazele metodologice ale eficientizării instruirii studenților-graficieni se concentrează asupra elaborării abordărilor metodologice menite să optimizeze procesul educațional al acestora, utilizând potențialul graficii de carte. Capitolul include patru paragrafe intercorelate, care conturează o abordare integrată a instruirii, reunind fundamentele teoretice, metodele practice și modelul pedagogic. Sunt prezentate bazele formării cursului propedeutic, orientat spre însușirea aspectelor artistice și tehnice ale graficii de carte. Cursul „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*” urmărește dezvoltarea gândirii integrate, care îmbină cunoștințele teoretice, percepția artistică și abilitățile practice, având drept obiectiv depășirea decalajului dintre teorie și practică, transformarea cunoștințelor dobândite într-un instrument al activității artistice conștiente. Baza metodologică a cursului se fundamentează pe abordarea activității (L.S. Vîgotski, A.N. Leontiev) și implicarea activă a studenților în procesul creativ, precum și pe conceptul de dobândire reflexivă și conștientă a competențelor (D.A. Schön), care contribuie la activizarea activității artistico-cognitive. Cursul are la bază tradițiile școlii Bauhaus, unde propedeutica era concentrată pe analiza formelor vizuale, deconstrucția structurilor complexe și însușirea principiilor funcționale ale compoziției, adaptate la cerințele contemporane ale editării de carte. Grafica de carte este abordată ca un domeniu interdisciplinar, care integrează arta, literatura, designul și poligrafia, și este percepută ca un obiect artistic unitar, în care elementele componente interacționează într-un sistem vizual-semantic coerent. Ilustrația nu servește doar ca acompaniament vizual, ci constituie o expresie independentă, interpretând textul, dezvăluind subtextele și îmbogățind narațiunea.

Sunt analizate principiile pedagogice ale instruirii în grafica de carte. Cursul se bazează pe un sistem de principii intercorelate: **general-didactice, de conținut** (*principiul caracterului științific, al legăturii dintre teorie și practică, al sistematicității și continuității, al integrității conținutului, al orientării estetice și valorice, al conformității culturale*) și **procesuale** (*abordarea sistemico-activă, individualizării și variabilității, complicării progresive, interactivității, ac-*

tivității de proiectare și de cercetare, reflecției). Interconectarea principiilor general-didactice, de conținut și procesuale asigură coerența sistemului dezvoltat, care vizează formarea cunoștințelor fundamentale despre carte ca fenomen artistic, însușirea aspectelor sale artistice și tehnice, precum și dezvoltarea abilităților practice de proiectare a structurilor vizual-textuale.

Abordarea complexă în proiectarea cursului propedeutic permite asigurarea unei dezvoltări coerente a tuturor componentelor activității didactice, incluzând percepția, analiza, înțelegerea artistică și realizarea practică a conceptului autorului. Această abordare reflectă cerințele contemporane ale educației artistice și se bazează pe ideile dezvoltării potențialului creativ al individului în condițiile interacțiunii dintre conținutul învățării și activitatea creativă. Partea practică a cursului este structurată în cinci module consecutive și organizată astfel încât să acopere etapele principale ale procesului de creare a unei cărți, introducând treptat studenții în obiectul de studiu. Variantele propuse de sarcini practice și recomandările metodice sunt concepute pentru a sprijini cadrul didactic în organizarea procesului educațional, a stimula activitatea artistico-cognitivă a studenților, a promova autonomia acestora și a crea un spațiu de libertate creativă, în care greșelile sunt percepute ca parte integrantă a experimentului.

O atenție deosebită este acordată formelor și metodelor care contribuie la activizarea activității creative și cognitive ale studenților. În cadrul cercetării s-a constatat că activizarea activității artistico-cognitive poate fi realizată prin metode interactive (N.V. Bordovskaia [31], T.S. Panina și L.N. Vavilova [60]) și prin crearea unor condiții pedagogice care favorizează un mediu educațional stimulat și inspirator (N.M. Borytko [33]). Pe baza analizei efectuate, a fost elaborat un sistem de condiții pedagogice pentru activizarea activității artistico-cognitive, care include următoarele elemente intercorelate:

1. **Curriculumul** „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, care integrează cursuri teoretice (istoria cărții și a graficii de carte, teoria designului tipografic, caligrafia) și sarcini practice creative (lucrurile cu machete, proiectarea personajelor, ilustrația).
2. **Imersiunea în arta cărții** presupune studiul exemplarelor de artă a cărții, experimentarea cu compoziția, tipografia și ilustrația, utilizarea tehnicilor grafice tradiționale și a aplicațiilor digitale, favorizând explorarea de noi forme artistice și dezvoltarea gândirii vizuale.
3. **Dezvoltarea gândirii artistice** implică metode și tehnici pedagogice orientate spre formarea capacității de a găsi soluții neconvenționale, dezvoltarea potențialului creativ și a auto-determinării profesionale.
4. **Mediul interactiv** este organizat într-un spațiu creativ și stimulează gândirea artistică, colaborarea colectivă și inițiativa studenților.
5. **Încurajarea autonomiei** reprezintă un factor-cheie în pregătirea profesională, dezvoltând capacitatea de a stabili independent conceptul, metodele și tehnicile de execuție, fără controlul constant al cadrului didactic.
6. **Reflecția și feedback-ul** se realizează prin implementarea dimensiunii metacognitive a învățării. Reflecția critică și mecanismele de feedback sunt operaționalizate prin intermediul analizei sistematice a proiectelor vizuale, un proces ce transcende evaluarea rezultatului.

Sistemul propus creează un mediu educațional orientat spre dezvoltarea cunoștințelor teoretice și a abilităților practico-tehnice, inspiră studenții să caute soluții creative unice și formează o viziune asupra lumii și valori estetice. Este prezentat modelul pedagogic de sporire a eficienței instruirii studenților-graficieni prin studierea specificului graficii de carte (fig. 1), care asigură o abordare complexă a formării competențelor profesionale în domeniul graficii de carte. Modelul cuprinde activitatea artistică și proiectivă și este orientat spre activizarea activității artistico-cognitive a studenților, dezvoltarea potențialului lor creativ, a inițiativei, autonomiei și reflecției.

Implementarea modelului pedagogic urmărește atingerea următoarelor obiective: *educațional* (formarea unei înțelegeri integrale a graficii de carte ca formă de artă); *de dezvoltare* (adâncirea percepției artistice, a gândirii vizuale, a abilităților analitice și formarea identității profesionale); *practic* (dobândirea competențelor de ilustrare, de realizare a machetelor și de proiectare).

Baza teoretică a modelului este constituită din: *paradigma umanistă*, care creează condiții pentru autorealizarea studenților prin dezvoltarea capacităților creative (I.P. Podlasy [63; 111–112]); *abordarea centrată pe student*, care ia în considerare particularitățile individuale, sprijinind formarea stilului personal, și *practica reflexivă* a lui Donald A. Schön [24], care stimulează analiza deciziilor creative; *abordarea integrată și bazată pe activități* promovată de I.P. Podlasy, L.S. Vîgotski și A.N. Leontiev, care acoperă toate componentele procesului educațional și pune accent pe aplicarea activă a cunoștințelor în practică; *activitatea artistico-cognitivă*, incluzând componentele emoționale, cognitive și creativ-constructive, care formează baza motivațională a învățării (L.S. Vîgotski [35; 114–125]); *metodologia modelării proceselor educaționale* (V.V. Kraievski [50]); *metoda propedeutică a școlii Bauhaus și abordarea design thinking* (Martin Tomitsch și Cara Wrigley), care contribuie la însușirea sistematică și progresivă a limbajului vizual și la explorarea soluțiilor inovatoare; *centrarea pe student*, cadrul didactic acționează ca mentor, inspirând la experimentare (Manifestul ICOGRADA 2000).

Modelul este o structură din cinci blocuri intercorelate: *fundamente conceptuale*, *metodologia predării*, *tehnologii ale procesului educațional*, *perspective de creștere a eficienței pregătirii studenților-graficieni* și *rezultatul învățării*. Punctul de plecare al modelului îl constituie definirea **bazelor conceptuale** și a poziției inițiale privind înțelegerea graficii de carte ca formă complexă, multicomponentă de activitate artistică și de design. Caracteristica distinctivă a acestui model, spre deosebire de instruirea fragmentară în ilustrație și tehnologii poligrafice, constă în abordarea sa integrată și complexă, care permite obținerea unei imagini integre asupra artei cărții și formarea unor competențe profesionale durabile.

Mediul educațional și principiile predării constituie condițiile pedagogice pentru dezvoltarea competențelor profesionale. Mediul educațional presupune crearea unei atmosfere de deschidere și de încredere, susținerea inițiativei, accesul la diverse practici artistice, precum și crearea unui spațiu pentru experimente creative, implicare și reflecție. Principiile predării graficii de carte organizează un sistem de principii intercorelate: general-didactice, de conținut și organizatorico-metodice.

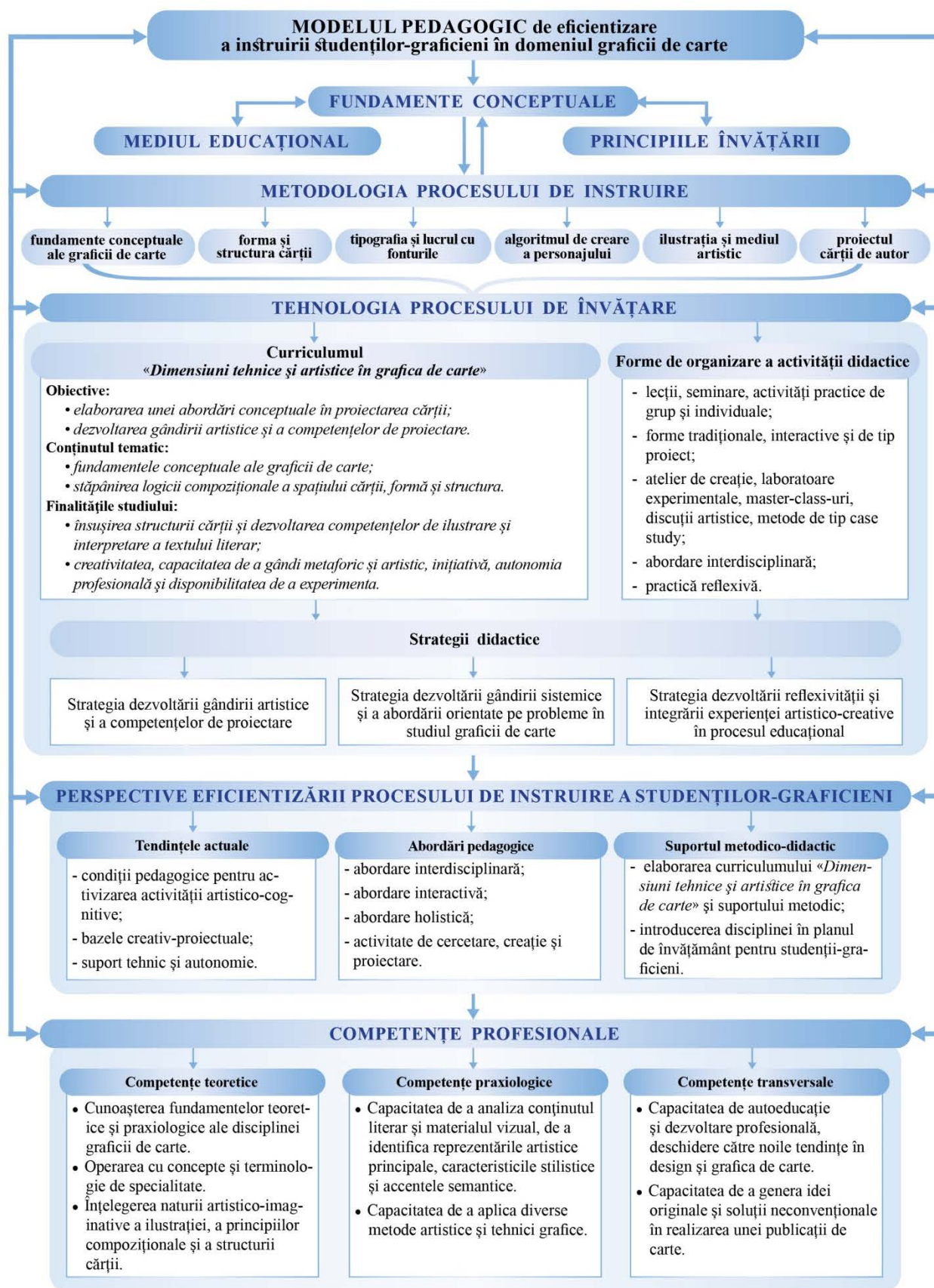

Figura 1. Modelul pedagogic de eficientizare a instruirii studenților-graficieni în domeniul graficii de carte

Baza metodologică a modelului este constituită din șase module care definesc specificul graficii de carte: conceptul teoretic al graficii de carte; forma și structura cărții; tipografia și lucrul cu fonturile; algoritmul de creare a personajului; ilustrația și mediul artistic; proiectul unei cărți-ilustrate de autor. Aceste module acoperă aspectele cheie ale graficii de carte și sunt organizate conform principiului de la simplu la complex, asigurând consecvența și sistematizarea învățării.

Tehnologiile procesului educațional constituie nucleul modelului pedagogic și includ *modulul de conținut, formele de organizare a procesului de învățare și strategiile didactice*. Baza acestui bloc este **programul educațional (curriculumul)** „Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte”. **Formele de organizare a activității didactice** (lecții, seminare, cursuri practice individuale și de grup, forme tradiționale, interactive și de proiect, ateliere creative etc.) asigură implementarea eficientă a modelului și creează condiții optime pentru însușirea progresivă a programului educațional. În conformitate cu obiectivele stabilite au fost **definite strategiile didactice**: *strategia dezvoltării gândirii artistice și de proiectare; strategia dezvoltării abordării sistemice și orientate spre probleme în studiul graficii de carte; strategia dezvoltării reflecției și integrării experienței artistico-creative.*

Blocul „**Perspective de creștere a eficienței instruirii studenților-graficieni**” include trei direcții-cheie — *tendențele contemporane în dezvoltarea graficii de carte, abordările pedagogice și dotarea metodică-didactică a procesului educațional* — care permit identificarea și determinarea căilor potențiale de îmbunătățire a procesului de învățare. Această orientare contribuie la actualizarea conținutului de studiu, sporind flexibilitatea și adaptabilitatea modelului pedagogic, și îl direcționează spre dezvoltarea profesională continuă a viitorilor specialiști. Realizarea obiectivelor stabilite este posibilă doar prin activizarea activității artistico-cognitive, implementarea metodelor moderne (sistematicitate, consecutivitate, metode interactive și experimentale), care stimulează implicarea emoțională a studenților și creează condiții pentru participarea activă a acestora în procesul creativ, analitic și de cercetare. Implementarea modelului pedagogic duce la formarea unui ansamblu complex de **competențe profesionale** (teoretice, praxiologice și transversale).

În cadrul cercetării au fost identificate condițiile pedagogice și argumentate posibilitățile cursului propedeutic în instruirea studenților-graficieni. A fost elaborat un sistem de principii pedagogice pentru organizarea cursului propedeutic „Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte”, a fost propus un model pedagogic de formare a studenților-graficieni, centrat pe student și pe abordarea integrată și bazată pe activități.

În capitolul 3. „**Abordarea experimentală în cercetarea eficientizării instruirii studenților-graficieni prin intermediul studiului specificului graficii de carte**” se verifică experimental modelul pedagogic propus și ipoteza privind eficiența instruirii studenților-graficieni prin studiul specificului graficii de carte. Experimentul a fost realizat în perioada 2022–2024, cu participarea a 59 de studenți de la specialitatea „Grafică” din cadrul Facultății Arte Plastice, Decorative și Design a AMTAP din Republica Moldova (23 de studenți) și de la Catedra de grafică și pedagogia artelor a UPS „Ion Creangă” (36 de studenți). Principalele metode ale cercetării experimentale au fost: analiza literaturii metodice, observația pedagogică, interviul, testarea, studiul rezultatelor acti-

vității creative și compararea datelor. Experimentul pedagogic a fost realizat în trei etape (*constata-tivă, formativă și de control*), fiecare dintre acestea având sarcini specifice.

La etapa constatativă au fost stabilite scopul și obiectivele experimentului, au fost caracteri-zate metodele de realizare a acestuia, au fost identificate și descrise componentele specificului grafi-cii de carte, au fost determinate nivelurile de pregătire profesională ale studenților, a fost realizată diagnoza nivelului inițial de formare a competențelor profesionale și au fost identificate lacunele în pregătirea studenților-graficieni. **Scopul experimentului a fost determinarea nivelului inițial de cu-noștințe, de abilități și de competențe în domeniul graficii de carte, precum și identificarea lacunelor în instruirea studenților-graficieni.** În vederea atingerii scopului, au fost planificate mai multe etape: activități pregătitoare, interviuri, analiza lucrărilor creative și testare. *Activitățile pregătitoare* au in-clus analiza literaturii științifice și de specialitate, identificarea lacunelor în pregătirea studenților, dezvoltarea modelului pedagogic și a testului de evaluare. *Interviurile* cu studenții au arătat că 75% (45 studenți) se consideră bine familiarizați cu istoria graficii de carte, 62% (37 studenți) subestimează importanța proceselor tehnice și a terminologiei, 70% (42 studenți) consideră că pot realiza un proiect de carte, deși 92% (54 studenți) nu au experiență profesională în ilustrare. Studenții au mani-festat interes pentru grafica de carte ca domeniu promițător pentru exprimarea creativă. *Analiza și evaluarea lucrărilor creative* au permis studierea abilităților practice ale studenților și identificarea principalelor probleme: ilustrația este percepută ca imagine plană, studenții limitându-se la reprodu-cerea mecanică a subiectului fără interpretare semnificativă și expresivitate; lipsește înțelegerea unui spațiu de carte integrat; studenții întâmpină dificultăți în organizarea compoziției, a designului tipo-grafic și în stilizarea personajelor. *Testarea* a permis realizarea unei evaluări cantitative și calitative a componentelor cognitive, a activității practice și reflexive a pregătirii profesionale a studenților și a stăpânirii de către aceștia a specificului graficii de carte. Fiecărei componente a pregătirii profesiona-le i-au corespuns grupuri de sarcini de testare, ale căror răspunsuri au fost evaluate cu un anumit nu-măr de puncte, iar suma punctelor a fost repartizată pe trei niveluri: *înalt, mediu și scăzut*.

Determinarea nivelului de pregătire profesională a studenților în domeniul graficii de carte a început prin analiza răspunsurilor la grupul de sarcini care evaluează nivelul cunoștințelor din istoria și teoria graficii de carte. Ca rezultat, **38,13%** dintre respondenți au dat răspunsuri corecte și comple-te, în timp ce răspunsurile a **49,15%** și, respectiv, a **12,70%** au fost parțiale sau incorecte (*figura 2*).

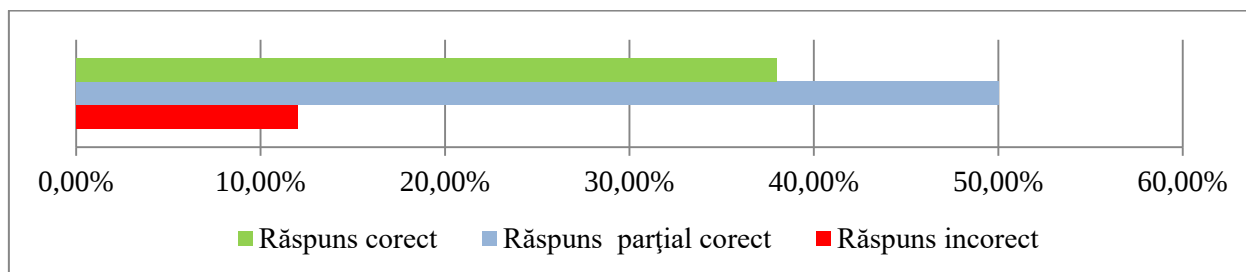

Figura 2. Evaluarea nivelului cunoștințelor teoretice în domeniul graficii de carte la etapa de constatare

La grupul întrebări referitoare la forma și la structura cărții (*figura 3*), **43,21%** dintre studenți au dat răspunsuri corecte și complete, **22,87%** — răspunsuri parțiale, iar **33,89%** — incorecte.

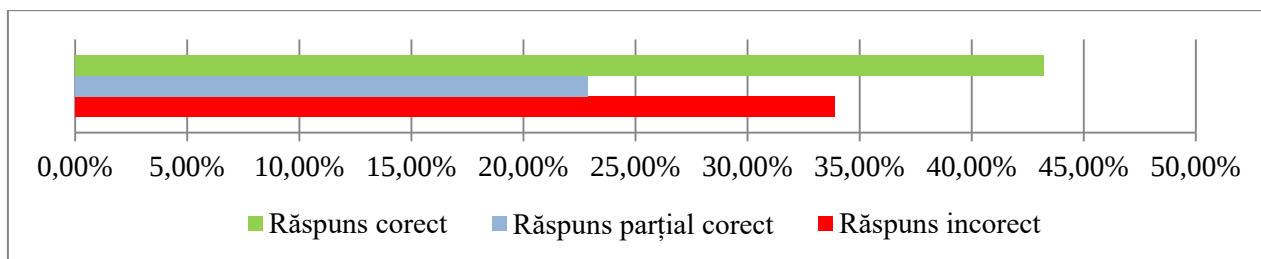

Figura 3. Evaluarea nivelului cunoștințelor teoretice despre forma și structura cărții la etapa de constatare

Analiza răspunsurilor la grupul de întrebări care determină prezența abilităților de dezvoltare a personajului literar. După cum se vede din datele prezentate în *figura 4*, **60,58%** dintre respondenți au dat un răspuns corect, în timp ce **15,67%** și **23,72%** au răspuns parțial sau incorect.

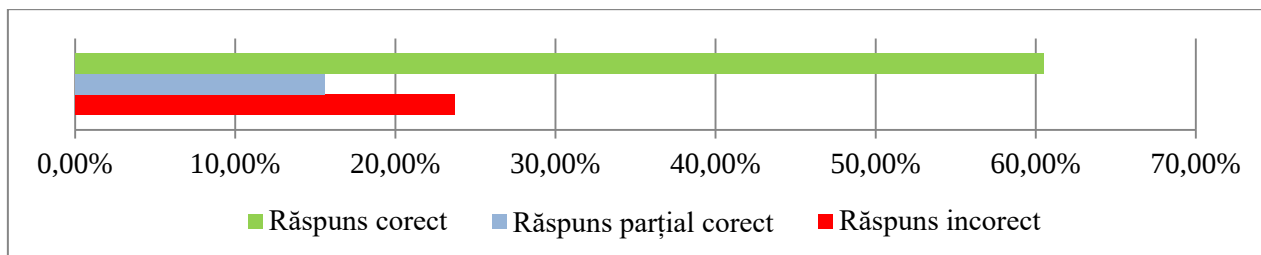

Figura 4. Evaluarea abilităților de dezvoltare a personajului literar la etapa de constatare

Conform rezultatelor evaluării abilităților de lucru cu ilustrația și cu mediul artistic prezentate în *figura 5*, **66,09%** dintre respondenți au dat răspunsuri corecte, în timp ce **13,55%** și **20,33%** au răspuns parțial sau incorect.

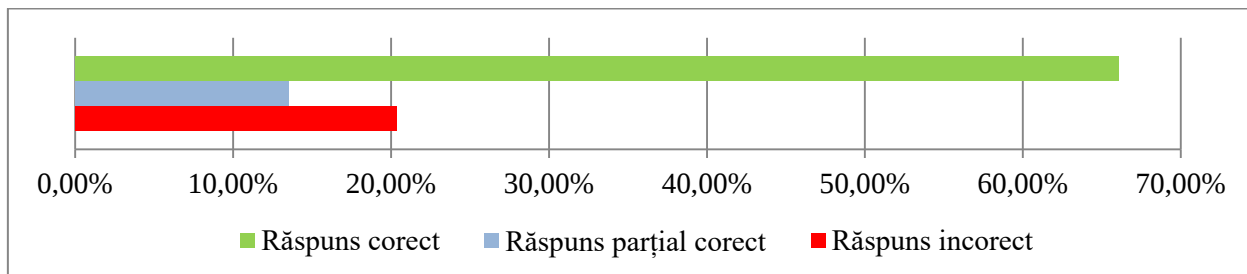

Figura 5. Evaluarea abilităților de lucru cu ilustrația și cu mediul artistic la etapa de constatare

Pentru evaluarea abilităților de creare a unui proiect de carte, studenților li s-au propus întrebări-cheie: organizarea procesului creativ pe baza succesiunii acțiunilor principale și identificarea scopului principal al ilustrației în sistemul interdependent al cărții. Rezultatele, prezentate în *figura 6*, arată că **48,30%** au răspuns corect, în timp ce **24,57%** și **27,11%** au dat răspunsuri parțiale sau incorecte.

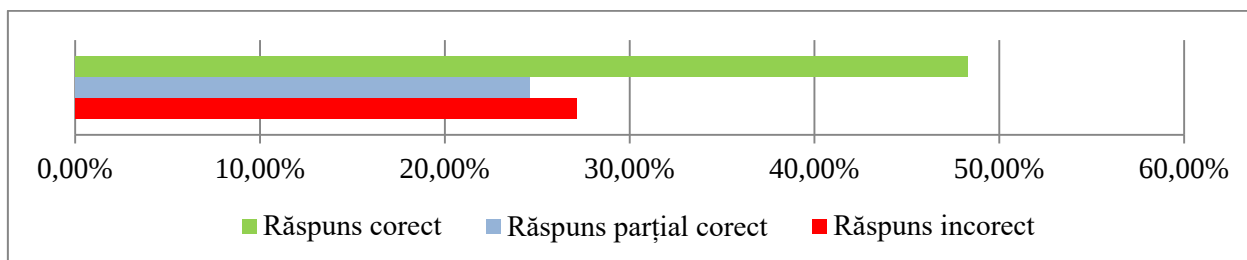

Figura 6. Evaluarea abilităților de lucru asupra proiectului de carte la etapa de constatare

La întrebarea privind succesiunea organizării procesului de lucru la proiectul de carte, **60,45%** dintre respondenți (45,76%, 22,03%) au răspuns incorect sau parțial, dovadă că abilitățile teoretice și practice în ilustrarea operelor literare și organizarea spațiului de carte sunt insuficiente.

Pentru stabilirea nivelului de pregătire profesională al respondenților în domeniul graficii de carte la etapa inițială a lucrării experimentale, punctajele obținute au fost însumate și distribuite conform scalei elaborate: 50–40 puncte — **nivel ridicat**; 39–30 puncte — **nivel mediu**; 29–20 puncte — **nivel scăzut**.

Distribuția respondenților în funcție de nivelul de pregătire profesională în domeniul graficii de carte la etapa inițială a experimentului se prezintă astfel (figura 7): **nivel ridicat** — **13%** (8 studenți); **nivel mediu** — **53%** (31 studenți); **nivel scăzut** — **27%** (16 studenți); **7%** (4 studenți) nu au atins punctajul minim nici pentru nivelul scăzut, acumulând **13, 15, 16 și 19 puncte**.

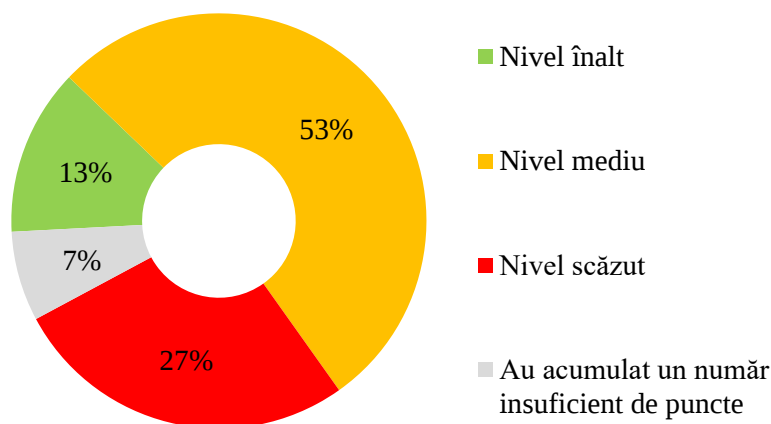

Figura 7. Nivelurile pregătirii profesionale în domeniul graficii de carte la etapa de constatare a cercetării experimentale

Rezultatele obținute au oferit o imagine de ansamblu asupra nivelului inițial de pregătire al studenților și au permis identificarea principalelor deficiențe: cunoștințe slabe privind istoria cărții; neînțelegerea structurii cărții; interpretări distorsionate ale imaginii artistice și ale ilustrației; stăpânire limitată a mijloacelor grafice; percepție superficială a spațiului cărții și incapacitatea de a construi compoziția în desfășurare. Rezultatele obținute au evidențiat necesitatea revizuirii și corectării metodelor de predare utilizate.

La etapa formativă (anul de studii 2023–2024), modelul pedagogic a fost implementat prin activități opționale și masterclassuri organizate în cadrul Facultății de Arte Plastice a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Republica Moldova și a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (în total 59 de studenți-graficieni). A fost implementat cursul „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, caracterizat printr-o structură bine organizată a conținutului și o succesiune logică a sarcinilor practice. Planul tematic al cursului familiarizează studenții cu istoria dezvoltării cărții și a proceselor de producere a cărții, morfologia cărții, bazele graficii de carte și ale tipografiei, principiile de creare a imaginii personajului, modalitățile de transpunere a conținutului literar prin ilustrație și metodele de proiectare a unei ediții de carte. Activitățile practice au asigurat o imersiune în arta cărții, contribuind la dezvoltarea abilităților de or-

organizare a spațiului cărții și la îmbunătățirea calității lucrărilor creative. Cursul se bazează pe etapele formării competențelor profesionale în domeniul graficii de carte (*în baza taxonomiei lui Bloom*): **însușirea** cunoștințelor de bază despre carte și morfologia acesteia; **înțelegerea** evoluției istorice a formei cărții și a ilustrației; **dezvoltarea** abilității de clasificare a formelor de carte, a tipurilor de fonturi și a ilustrațiilor; **formarea competențelor** de analiză a structurii textului și de utilizare a mijloacelor expresive ale imaginii; **sinteza cunoștințelor și a abilităților** în activitatea artistico-cognitivă independentă; **evaluarea rezultatelor** propriei activități și ale activității de grup. Procesul de instruire s-a bazat pe principiul unității dintre teorie și practică: activitățile teoretice au fost completate de sarcini practice organizate într-un sistem consecutiv, cu discutarea obligatorie a rezultatelor. Pentru formarea competenței profesionale au fost utilizate trei grupuri de sarcini: **cognitive** (*studierea istoriei cărții, a structurii și a elementelor de organizare*), **operaționale** (*proiectarea personajelor, ilustrațiilor și a proiectului de carte*) și **reflexive** (*evaluarea rezultatelor propriei activități creative*). Parcurgerea etapizată a programului a permis studenților să dobândească cunoștințe sistematice și abilități practice în domeniul graficii de carte și a contribuit la dezvoltarea capacităților artistico-creative ale viitorilor artiști-graficieni.

Etapa de control a fost realizată la sfârșitul anului universitar 2023–2024 printr-un test de evaluare a cunoștințelor teoretice, a abilităților și a competențelor practice. Determinarea nivelului de pregătire profesională în domeniul graficii de carte a început cu analiza răspunsurilor la setul de sarcini care evaluează cunoștințele despre istoria și teoria cărții. Conform datelor obținute (*figura 8*), **90,39%** dintre respondenți au răspuns corect, iar **2,82%** și **6,77%** au dat răspunsuri parțiale sau incorecte. Majoritatea răspunsurilor incorecte, 11,86%, se referă la terminologie, iar 5,08% – la typography.

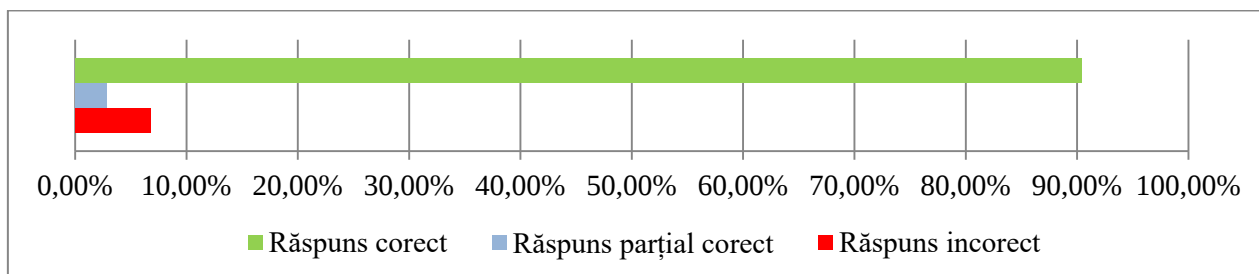

Figura 8. Evaluarea nivelului cunoștințelor teoretice în domeniul graficii de carte la etapa de control

Analiza rezultatelor testelor referitoare la forma și la structura cărții (*figura 9*) a arătat că **81,35%** dintre studenți au răspuns corect, **14,11%** au dat răspunsuri parțiale, iar **4,51%** au răspuns incorect. Este remarcabil că la întrebarea privind structura cărții, numărul răspunsurilor incorecte a fost 0, 20,33% dintre studenți au dat răspunsuri parțiale, iar 79,66% — răspunsuri complet corecte.

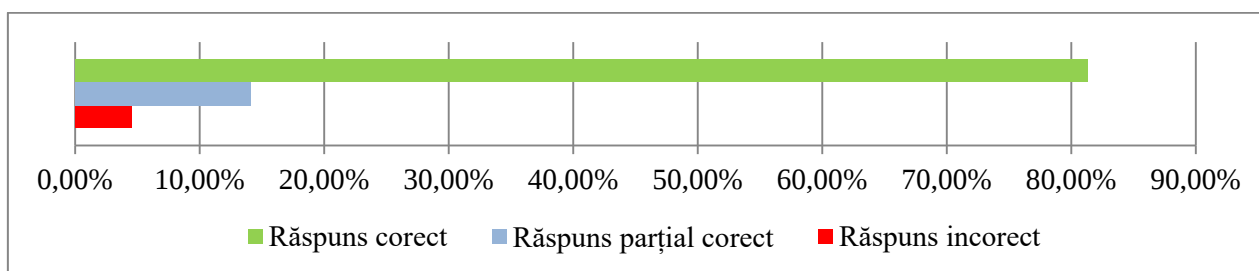

Figura 9. Evaluarea nivelului cunoștințelor teoretice despre forma și structura cărții la etapa de control

După cum reiese din datele prezentate în *figura 10*, abilități privind realizarea și organizarea imaginii unui personaj literar au fost identificate la **85,87%** dintre respondenți, în timp ce **9,60%** și **5,07%** au executat sarcinile parțial sau incorect.

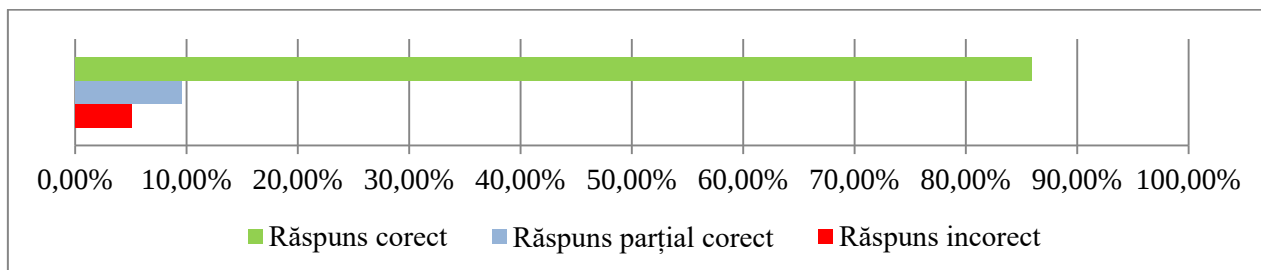

Figura 10. Evaluarea abilităților de elaborare a personajului literar la etapa de control

Conform datelor prezentate în *figura 11*, **86,46%** dintre respondenți au prezentat abilități excelente de lucru cu ilustrația de carte și cu mediul artistic, în timp ce **6,21%** au realizat sarcinile parțial, iar **7,34%** nu au reușit să le finalizeze.

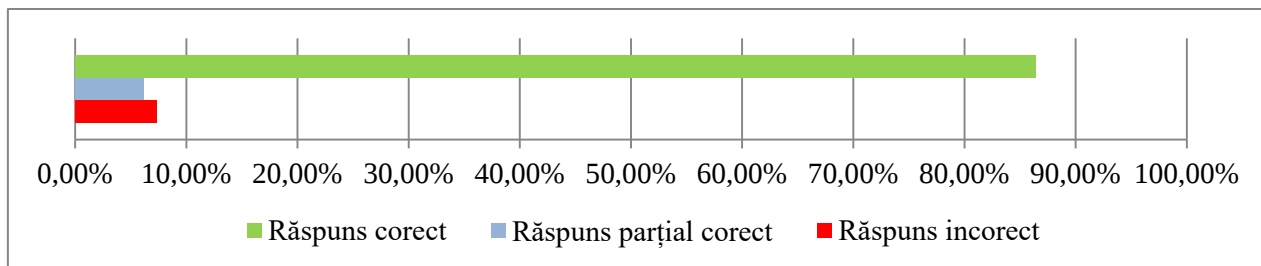

Figura 11. Evaluarea abilităților de lucru cu ilustrația de carte și cu mediul artistic la etapa de control

În scopul evaluării nivelului de înțelegere și a abilităților de creare a unei narațiuni vizuale, studenților li s-a cerut să definească conceptul cărții ilustrate, să identifice particularitățile acestora și să organizeze schița compoziției generale (storyboard-ul) a unei cărți ilustrate de autor. Rezultatele obținute (*figura 12*) arată că **78,53%** dintre respondenți au realizat sarcinile excelent, **14,12%** — parțial, iar **7,90%** nu au reușit să le finalizeze.

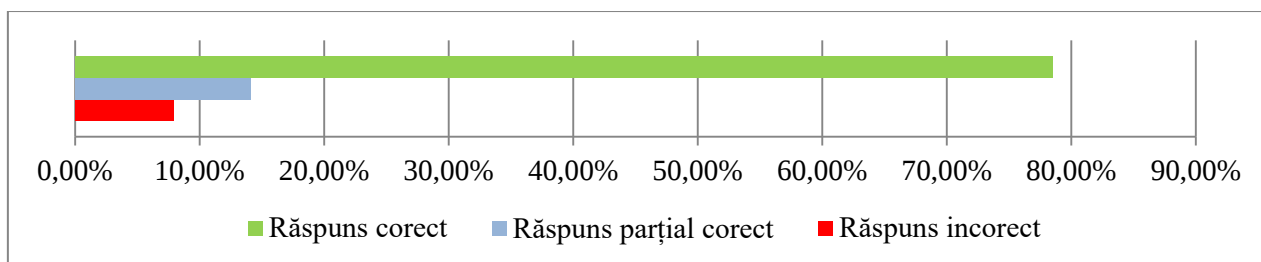

Figura 12. Evaluarea abilităților de lucru asupra proiectului de carte la etapa de control

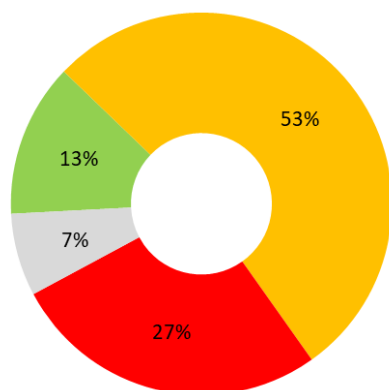
Pentru a stabili nivelul de pregătire profesională în domeniul graficii de carte al fiecărui respondent, punctajele obținute au fost însumate și distribuite conform scalei elaborate (*figura 13*). Rezultatele analizei se prezintă astfel:

- **nivel înalt** — **69,49%** (41 studenți), au acumulat între **50 și 40 de puncte**;
- **nivel mediu** — **23,72%** (14 studenți), cu **39–30 puncte**;

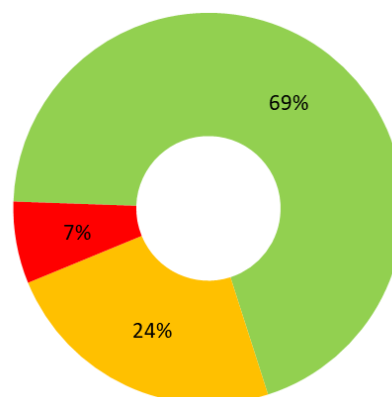
- **nivel scăzut** — 6,77% (4 studenți), cu 29–20 puncte.

Este de menționat că 37% dintre studenți (22 persoane) au obținut punctajul maxim.

Nivelurile de pregătire profesională în domeniul graficii de carte la etapa de constatare

Nivelurile de pregătire profesională în domeniul graficii de carte la etapa de control

● Nivel înalt ● Nivel mediu ● Nivel scăzut
● Au acumulat un număr insuficient de puncte

Figura 13. Nivelurile de pregătire profesională în domeniul graficii de carte la etapele de constatare și de control ale cercetării experimentale

Prelucrarea matematică a datelor obținute a arătat că ponderea studenților cu nivel ridicat de cunoștințe în domeniul graficii de carte a crescut de la 13% la 69%, nivelul mediu a scăzut la 24%, iar numărul studenților cu nivel scăzut s-a redus la 7%, ceea ce confirmă dinamica pozitivă și eficiența modelului pedagogic.

Analiza statistică a datelor obținute a arătat o creștere a răspunsurilor corecte: fundamente teoretice – de la 40% la 90%, formă și structură – de la 43,21% la 81,35%, personaj – de la 60,58% la 85,87%, ilustrație – de la 66,09% la 86,43%, proiect de carte original – de la 48,30% la 78,53%.

T-criteriul Student ($t_e = 9,08$, $p < 0,001$), *U-criteriul Mann-Whitney* ($U_{emu} 491.5$) și *φ-criteriul Fisher* ($\phi = 4,339$, $p < 0,01$) au confirmat diferențele statistic semnificative, demonstrând eficiența modelului.

Pentru a aborda într-un mod mai complex confirmarea și testarea modelului pedagogic propus, s-a utilizat metoda studiului de caz (*case study*). Necesitatea aplicării acestei metode este determinată de specificul activității creative a studenților-graficieni, al cărui rezultat este dificil de măsurat prin prelucrare statistică sau calcule matematice. În cadrul studiului de caz a fost analizat procesul de formare a competențelor profesionale în domeniul graficii de carte. Pe parcursul realizării etapizate a sarcinilor creative — de la elaborarea personajului până la crearea proiectului final de carte — au fost identificate aspectele-cheie ale organizării activității creative, dificultățile fiecărei etape și modalitățile de depășire a acestora. Un interes deosebit a prezentat însăși formarea și dezvoltarea progresivă a conceptului artistic integral — de la ideea inițială până la realizarea completă a cărții. În final, a fost realizată o evaluare de tip expert a lucrărilor creative efectuate la fiecare etapă a proiectării și executării proiectului carte de autor. Rezultatele obținute au demonstrat un nivel ridicat de eficiență în parcurgerea tuturor etapelor și în formarea competențelor profesionale.

Astfel, studiul realizat confirmă eficiența înaltă a metodei propuse și relevanța sa practică pentru pregătirea profesională a studenților-graficieni.

Pentru evaluarea conținutului și a modului de organizare a cursului de grafică de carte, precum și a calității cunoștințelor dobândite, studenților li s-au propus câteva întrebări. Chestionarul a arătat că 96,61% (57 studenți) au evaluat cursul la un nivel ridicat (21–26 de puncte), iar 3,38% (2 studenți) — la nivel mediu (16–20 de puncte). Toți studenții (100%) au remarcat eficiența integrării teoriei și practicii, 98,30% au apreciat sistematizarea cunoștințelor, 94,91% au menționat creșterea interesului pentru de grafica de carte, iar 89,83% au evidențiat noi posibilități de aplicare a competențelor dobândite. Niciun respondent nu a indicat lipsa rezultatului așteptat.

Rezultatele obținute în cadrul verificării experimentale confirmă pe deplin ipoteza propusă: grafica de carte reprezintă un instrument educațional eficient care facilitează aprofundarea și sistematizarea cunoștințelor teoretice, stimulează dezvoltarea abilităților studenților în crearea unor soluții grafice estetic expresive și funcțional inovative, consolidează capacitatea de a rezolva sarcini complexe artistice și de proiectare, și contribuie la formarea competențelor profesionale și transversale ale viitorului pictor-grafician.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Analiza planurilor de învățământ pentru specialitatea „Grafică” a evidențiat caracterul fragmentar și lipsa unei abordări integrative în predarea graficii de carte, fapt ce influențează negativ nivelul de pregătire și motivația studenților. Necesitatea revizuirii conținuturilor și a metodologiilor didactice este susținută de rezultatele studiului practicilor pedagogice contemporane.
2. Analiza fundamentelor psihologo-pedagogice ale activității artistico-cognitive relevă faptul că aceasta implică procese cognitive complexe, orientate spre rezolvarea sarcinilor de învățare, fiind strâns corelată cu conceptul de „*creativitate*”, manifestat prin imaginație, percepție emoțională și capacitatea de a crea produse artistice originale.
3. Studiul abordărilor științifico-teoretice și metodologice privind activizarea activității artistico-cognitive a studenților în domeniul graficii a permis identificarea condițiilor pedagogice, a principiilor și a metodelor didactice eficiente, precum: *crearea unui mediu educațional favorabil, utilizarea metodelor interactive și problematico-creative de învățare, stimularea autonomiei și aplicarea abordării interdisciplinare*.
4. În cadrul cercetării au fost sistematizate conceptele-cheie ale graficii de carte, abordată ca ansamblu integrat de elemente ale designului artistic: *arhitectonica, ilustrațiile, soluțiile tipografice și decorative*. A fost analizată evoluția acestora, modul de organizare și interdependența lor în raport cu forma și structura compozițională, fiind identificate grupuri conceptuale relevante pentru formarea competențelor profesionale.
5. A fost elaborat un sistem de criterii și de indicatori pentru evaluarea nivelului de înțelegere și de aplicare practică a cunoștințelor de grafică de carte, incluzând niveluri de performanță și criterii de evaluare a lucrărilor practice. În baza acestuia au fost concepute in-

strumente de evaluare pentru etapele de constatare și de control ale experimentului pedagogic, care permit evaluarea cantitativă și calitativă a componentelor cognitive, de activitate practică și reflexive ale pregătirii profesionale a studenților-graficieni.

6. Implementarea modelului a presupus un ciclu de activități de proiectare: studierea imaginii vizuale a cărții, analiza elementelor structurale, abordarea etapizată a elaborării personajelor și a ilustrațiilor, crearea unei cărți ilustrate originale. În cadrul procesului de instruire, studenții au asimilat conceptele fundamentale, terminologia de specialitate, specificul cărții și principiile de design caracteristice diferitor tipuri de publicații. Utilizarea metodelor experimentale, a abordării interdisciplinare, a reflecției și a feedback-ului au facilitat identificarea unor soluții neordinare, stimularea interesului pentru activitatea creativă și dezvoltarea profesională a studenților. Eficiența modelului este asigurată printr-o abordare sistemică, selecția adecvată a principiilor pedagogice și a metodelor didactice, precum și prin crearea unui mediu educațional specializat.
7. Eficiența modelului a fost confirmată prin verificarea experimentală evidențiindu-se o creștere semnificativă a ponderea studenților cu un nivel ridicat de competențe de la 13% la 69%, concomitent cu reducerea ponderii celor cu nivel scăzut, de la 27% la 6,77%. Schimbările calitative constatate au fost validate prin analiza statistică (T-criteriul Student: $t_e = 9,08$, $p < 0,001$; U-criteriul Mann-Whitney: $U_{emu} = 491,5$; ϕ -criteriul Fisher: $\phi = 4,339$, $p < 0,01$). În cadrul cercetării, 96% dintre studenți au evaluat pozitiv structura și conținutul cursului implementat.
8. Verificarea experimentală a demonstrat că activizarea activității artistico-cognitive se realizează prin utilizarea metodelor interactive și experimentale, prin integrarea activității de proiect, prin crearea unui mediu educațional specializat și prin valorificarea reflecției, toate acestea implicând activ studenții în procesul creativ și contribuind la dezvoltarea unui interes și a unei motivații durabile pentru autodezvoltarea ulterioară.
9. **Rezultatele obținute în cadrul cercetării, care contribuie la soluționarea unei probleme științifice relevante**, vizează: *interpretarea științifică și precizarea conceptuală a noțiunilor-cheie* referitoare la specificul graficii de carte și la mecanismele de activizare a activității artistico-cognitive a studenților-graficieni; *elaborarea unui model pedagogic interdisciplinar* orientat spre creșterea eficienței instruirii profesionale a acestora; *fundamentarea și structurarea* unui sistem de criterii, indicatori și niveluri de evaluare a gradului de dezvoltare a competențelor profesionale în domeniul artei cărții; *argumentarea sistemului de principii pedagogice* care stau la baza proiectării cursului propedeutic de grafică de carte; precum și *implementarea în planul de învățământ a cursului „Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte”*, conceput ca demers integrativ ce asigură articularea cunoștințelor teoretice cu abilitățile practice de proiectare artistică a cărții și contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale și transversale ale studenților-graficieni.

Pe baza concluziilor propunem următoarele **recomandări**:

Pentru Ministerul Educației și Cercetării și instituțiile de profil: ținând cont de semnificația culturală și socială a cărții, includerea graficii de carte în direcțiile prioritare ale pregătirii profe-

sionale a studenților-graficieni; crearea și dezvoltarea de centre de suport, de platforme online și de cursuri de perfecționare pentru cadrele didactice.

Pentru universitățile de profil: includerea în planul de învățământ a cursului propedeutic „Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte”; asigurarea accesului studenților la programe grafice actuale; crearea unui mediu educațional atractiv și susținerea formelor experimentale de predare; consolidarea parteneriatelor cu edituri și cu industria media pentru proiecte comune.

Pentru cadrele didactice de la discipline speciale: formarea la studenți a concepției asupra cărții ca formă sintetică de artă; utilizarea în practică a metodelor interactive și orientate pe proiecte, cu instrumente digitale; dezvoltarea la studenți a gândirii reflexive, a abilităților de lucru individual și colectiv, a stilului propriu și perfecționarea profesională.

Pentru studenții-graficieni: perceperea graficii de carte ca instrument de dezvoltare profesională și de formare a competențelor universale bazate pe stăpânirea și pe aplicarea tehnicilor grafice tradiționale și a instrumentelor digitale; urmărirea tendințelor actuale și implicarea în diverse proiecte creative.

Perspective pentru cercetări viitoare: explorarea cunoașterii artistice a graficii de carte în format digital, cărți electronice, aplicații digitale, cărți cu realitate augmentată și virtuală (AR/VR) și proiecte multimedia, ceea ce va permite extinderea potențialului educațional și integrarea artei cărții cu tehnologiile moderne.

BIBLIOGRAFIE

1. ARBUZ-SPĂTARI, O., SIMAC, A., *Dezvoltarea creativității artistice la studenți în cadrul cursului de arte textile: ghid metodic*. Ch.: Garomont Studio, 2012. 251 p. ISBN 978-9975-4259-3-3.
2. BOCOȘ, M-D., *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*. București: Polirom, 2013. 472 p.
3. BRIGALDA, E., *Pavel Șillingovski. Maeștri basarabeni. Sec. XX*. Chișinău: ARC. 2005, 96 p.
4. BRIGALDA, E., *Igor Vieru. Maeștri basarabeni din sec. XX. Monografie*. Chișinău: ARC. 2004, 96 p. ISBN 978-9975-61-096-4.
5. CALLO T., CUZNEȚOV LARISA, HADÎRCĂ, M. [et al.] *Educația integrală: fundamentări teoretico-paradigmatice și aplicative*. Chișinău: IȘE „Cavaoli”, 2015. 248 p. ISBN 978-9975-48-093-2.
6. CÎMPIAN, F.E., *Experiența și educația estetică, imaginea și opera de artă*, Internațional Scientific Symposium „Interferences tendencies and cultural identities in the Contemporary artistic context”, 2021, Budva, Muntenegro, pp 35–38, ISBN 978-9975-56-919-4
7. COJOCARU, V., *Activitatea de inovare în învățământ. Învățământ superior: tradiții, valori, perspective* Pedagogia Școlii Superioare și Psihopedagogie și Pedagogie în Învățământul Preșcolar și Primar. Nr. 4, 2007. ISSN 1857-1999. ISSN 2345-1963.
8. CRAVCENCO, V., *Grafica de carte pentru copii din republica Moldova (1945–2010)*. Teză de doctor în studiul artelor și culturologie. Chișinău, 2020. 233 p.
9. CRUDU, V., PATRAȘCU, D., *Calitatea învățământului în instituțiile preuniversitare: management, tehnologii, metodologii, evaluare*. Ch.: Gunivas, 2007. 378 p. ISBN [78-9975-908-66-5.
10. EISNER, E.W., *The Arts and the Creation of Mind*. N-Y.: Yale University Press, 2004, 280 p. ISBN: 0300105118.
11. GAGIM, Ion, *Formarea gândirii transdisciplinare ca metaobiectiv educațional universitar*. Calitatea formării specialiștilor în învățământul superior: strategii, forme, metode: Materialele Conf. Șt. Int. consacrate aniversării a 60-a de la fundarea Univ. de Stat "Alec Russo". Bălți: Presa universitară bălțeană, 2005. Vol. 1. pp. 153-158. ISBN 9975-931-97-9.
12. IRWIN, R., *Walking with A/r/tography (Palgrave Studies in Movement across Education, the Arts and the Social Sciences*. T.: Palgrave Macmillan, 2021. 197 p. ISBN: 978-3030886110.
13. JITARU, O., *Metode interactive pentru stimularea învățării eficiente*. Performantica, 2018. p. 101.
14. MOKAN-VOZIAN, L., *Aspecte interactive și interdisciplinare în domeniul educației plastice*. In: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului, Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2020, Seria 22, Vol. 4, pp. 219–224. ISBN 978-9975-46-453-6.
15. MORARI, M., *Construcția dinamică a învățării: provocări și perspective în psihopedagogia artelor. Învățarea școlară în contextual provocărilor societale 2023*. Simpozionul "Învățarea școlară în contextul provocărilor societale" Chișinău, Moldova, 23 iunie 2023.
16. NAGĂȚ, G., *Tehnici și metode pentru stimularea creativității*. Chișinău: Tehnica-Info, 2001. 200 p.
17. PATRAȘCU, D., PATRAȘCU, L., MOCRAC, A., *Metodologia cercetării și creativității psihopedagogice*. Chișinău: Știința. 2003, 252 p. ISBN 9975-67-320-1.
18. PATRAȘCU, D., *Tehnologii educaționale*. Chișinău: [S. n.], 2005. 704 p. ISBN 9975-78-379-1.
19. PÂSLARU, V., *Epistemele educației moderne: Reactualizare, redefinire, monografie*. Chișinău: Pontos, 2023, 524 p. ISBN 978-9975-72-708-3.
20. POPA, Șt., *Forma și spațiu în designul interior. Metodologie studierii în învățământul artistic*. Chișinău: ARC, 2021, 240 p. ISBN 978-9975-0-0525-8.
21. POPESCU, G., *Psihologia creativității. Ed. a 3-a*. București: România de mâine, 2007. p. 142 ISBN 978-973-725-869-4.

22. ROCACIUC, V., *Narațiune și simbol în grafica de carte moldovenească 1945–2010*. Chișinău: S.n., 2021, 280 p. ISBN 978-9975-47-217-3.
23. ROCO, M., *Creativitate și inteligență emoțională*. Iași: Polirom, 2004, p. 245.
24. SCHÖN, D.A., *The Reflective Practitioner: How Professionals Think In Action*. New York: Basic Books, 1984. 384 p. ISBN 9780465068784
25. STOICA, A., *Creativitatea pentru studenți și profesori*. Iași: Institutul European, 2004. p. 237.
26. *Strategia de dezvoltare „Educația 2030” și a Programul de implementare a acesteia pentru anii 2023-2025*, [online]. [citat 08.2024]. Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-02-nu-900-mec2022_1.pdf
27. *Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru 2022-2030*. [online]. [citat 15.07.2025]. Disponibil: <https://mded.gov.md/wp-content/uploads/2023/11/ STD RO.pdf>
28. VRABIE, Gh. *Arta graficii de carte din Republica Moldova din a doua jumătate a secolului XX*. Arta 2003. Chișinău: ASM, Institutul Patrimoniului Cultural, Centrul Studiul Artelor, p. 65–68.
29. БЕСЧАСТНОВ, Н.П., *Сюжетная графика: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Графика»*. М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2012. 399 с. ISBN 978-5469140187342.
30. БИСТИ, Д.С., *Галерея искусств. Иллюстрация. Разговор об иллюстрации*. М.: Советский художник, 1988.
31. БОРДОВСКАЯ, Н.В., ДАНДАРОВА, И.М. и др., *Современные образовательные технологии: учеб. пособие* М.: КноРус, 2022. 432 с. ISBN 978-5-406-08721-3.
32. БОРУХОВИЧ, В.Г., *В мире античных свитков / Под ред. Э.Д. Фролова*. Саратов: Изд. Саратовского университета, 1976. 224 с.
33. БОРЫТКО, Н.М., *В пространстве воспитательной деятельности*. Волгоград: Перемена, 2001. 181 с. ISBN 5-88234-481-6.
34. БРЫНЗЕЙ, Б., *Художники молдавской советской книги*. Кишинёв: Лумина, 1977. 102 с.
35. ВЫГОТСКИЙ, Л.С., *Педагогическая психология*. Москва: АСТ, 2008, 671 с. ISBN 978-5-17-049975-5.
36. ГАРДНЕР, Г., *Структура разума: теория множественного интеллекта*. М: Вильямс, 2007, 512 с. ISBN 978-5-8459-1153-7.
37. ГЕРЧУК, Ю.Я., *История графики и искусства книги: учеб. пособие для вузов*. М: Аспект-пресс, 2000. 317 с. ISBN 5-7567-0243-1.
38. ГЕРЧУК, Ю.А., *Художественная структура книги: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений*. М.: РИП-холдинг. 2014. 212 с. ISBN 978-5-903190-63-8.
39. ГИЛЬДЕБРАНД, А., *Проблема формы в изобразительном искусстве и собрание статей о Гансе Фон Маре*. М.: МПИ, 1991. 164 с.
40. ДАВЫДОВ, В.В., *Что такое учебная деятельность?* Начальная школа, 1999. №7. 12–18 с.
41. ДЬЮИ, Д., *Искусство как опыт*. М: Издательский дом "Дело" РАНХиГС, 2024, 504 с. ISBN: 978-5-85006-490-7.
42. ИЛЬИН, Е. П., *Психология творчества, креативности, одарённости*. СПб.: Питер, 2009. 434 с. ISBN 978-5-49807-239-5.
43. ИЛЪЯШЕНКО, Л., *Молдавские художники – детям*. Кишинёв: Лумина, 1970. 40 с.
44. КАГАН, М., *Эстетика как философская наука*. СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997. 544 с. ISBN 5-86708-096-х.
45. КАМЕНСКИЙ, А., *Искусство книжной графики и современность*. М.: Книга, 1975. 200 с.
46. КАПР, А., *Эстетика искусства шрифта*. М.: Книга, 1979. 124 с.
47. КИРПИЧНИКОВ, А.И. *Очерки истории книги*. СПб.: Типография Н.А. Лебедева, 1888. 72 с.
48. КИСИН, Б.М., *Графическое оформление книги*. М.: Гизлегпром, 1946. 408 с.

49. *Кодекс Республики Молдова об образовании* от 17-07-2014. [электронный ресурс]. [дата обращения 08.07.2025]. Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/get_results?doc_id=148031&lang=ru#
50. КРАЕВСКИЙ, В.В., *Методология педагогического исследования*. Самара, 1994. 94 с.
51. КРУТЕЦКИЙ, В.А., *Психология: учебник для учащихся педагогических училищ*. М.: Просвещение, 1980. 352 с.
52. КРУПНОВ, А.И., НОВИКОВА, И.А., *Этнопсихологические и кросс-культурные исследования свойств личности: системно-функциональный подход*. Психология образования в поликультурном пространстве. 2016. № 35(3). 15–25 с.
53. КУЗНЕЦОВ, Э.Д., *Фактура как элемент книжного искусства*. М.: Книга, 1979. 98 с.
54. ЛАЗАРЕВ, М., *Статья «Белое, чёрное, красное». О творчестве Д.С. Бисти*. 2009 [электронный ресурс]. [дата обращения 17.02.2025]. Режим доступа: <https://rah.ru/exhibitions/detail.php?ID=14701>
55. ЛИХАЧЁВ, Б.Т., *Педагогика: курс лекций; под ред. В.А. Сластёнина*. М.: Гуманитар, изд. центр ВЛАДОС, 2010. 647 с. ISBN 978-5-691-01654-7.
56. ЛЮМИС, Э., *Искусство иллюстрации*. М.: КоЛибри, 2015. 300 с. ISBN 978-5-389-08759-0.
57. ЛЯХОВ, В.Н., *Искусство книги. Иллюстрация. Книга. Графика (Проблемы теории и истории)*. М.: Советский художник, 1978. 232 с.
58. МАСЛОУ, А., *Мотивация и личность*. Питер, 2019. 400 с. ISBN 978-5-4461-1309-5.
59. НЕМИРОВСКИЙ, Е.Л., *Мир книги. С древнейших времён до начала XX века*. М.: Книга, 1986, 288 с.
60. ПАНИНА Т.С., ВАВИЛОВА Л.Н., *Современные способы активизации обучения*. М.: Академия, 2008. 176 с.
61. ПАХОМОВ, В.В., *Книжное искусство. Книга вторая. Замысел оформления. Иллюстрации*. М.: Государственное издательство Искусство, 1962. 432 с.
62. ПАХОМОВ, В.В., *Книжное искусство. Книга первая. Замысел оформления*. М.: Государственное издательство Искусство, 1961. 424 с.
63. ПОДЛАСЫЙ, И.П., *Педагогика: в 3-х кн., кн. 3: Теория и технологии воспитания*. М.: Гуманитар, 2007. 463 с. ISBN 978-5-691-01559-5.
64. РЕННЕР, П., *Книгопечатание как искусство*. М.: «Государственное издательство», 1925. 192.
65. РОСТОВЦЕВ, Н.Н., *О педагогической деятельности и методах преподавания*, Омск: ОмГПУ, 2002. 247 с. ISBN 5-8268-0590-0.
66. РУБИНШТЕЙН, С.Л., *Бытие и сознание*. Питер, 2017. 287 с. ISBN 978-5-496-02943-8.
67. ФАВОРСКИЙ, В.А., *Литературно-теоретическое наследие*. М.: Издательство «Советский художник», 1988. 588 с. ISBN 5-269-00094-6.
68. ФАВОРСКИЙ, В.А., *Об искусстве, о книге, о гравюре*. М.: Книга, 1986. 216 с.
69. ФРОММ, Э., *Душа человека*. М.: Республика, 1992. 430 с. ISBN 5-250-01511-5.
70. ЧИХОЛЬД, Ян, *Новая типографика. Перевод с немецкого*. М.: Студия Артемия Лебедева, 2011. 244 с. ISBN 978-5-98062-039-4.
71. ЧИХОЛЬД, Ян, *Облик книги. Избранные статьи о книжном оформлении и типографике*. М.: Изд. Студия Артемия Лебедева, 2009. 228 с. ISBN 978-5-98062-018-9.
72. ШАМОВА, Т.И., *Активизация учения школьников*. М.: Педагогика, 1982. 208 с.
73. ЭКО, У., *Под сетью. Интервью с Л. Маршаллом*. Искусство кино. 1997. № 9.
74. ЯКУНИН, В.А., *Педагогическая психология: учеб. пособие*. СПб.: Михайлов В.А., 2001. 348 с. ISBN 5-8016-0213-5.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI PE TEMA CERCETĂRII

I. ARTICOLE ÎN REVISTE ȘTIINȚIFICE

a) Articole în reviste de peste hotare recunoscute drept științifice de către autoritățile naționale ale țărilor respective:

1. TIMUȚA, A. The integration of digital technologies in students' training in the field of book graphics. În: *Review of Artistic Education*. no. 30, 2025. pp. 281–287 DOI: 10.35218/rae-2025-0038 / <https://doi.org/10.35218/rae-2025-0038> Disponibil: [Review of Artistic Education - 10.35218 / 30 / 2025 / 38 paper.pdf](https://doi.org/10.35218/30/2025/38/paper.pdf)

b) În reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

2. TIMUȚA, A. Digital tools as an essential factor in improving the professional skills of graphic artists-illustrators. În: *Revistă de teorie și practică educațională a Centrului Educațional PRO DIDACTICA*. Categoria B. Nr. 5 (3) 2025. pp. 44–48. ISSN 1810-6455 CZU: 37.016:[004+75/76] DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17455126> Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/238499
3. ТИМУЦА, А. Методологические основы проектирования образа персонажа в контексте книжной графики. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, Categoria B. 2025, nr. 1 (48), pp. 121–125. ISSN 2345-1408. CZU 769.2.041.021.2 DOI <https://doi.org/10.55383/amtap.2025.1.21> Disponibil: <https://revista.amtap.md/2025/11/05/6167/>
4. TIMUȚA, A. The process of creating an author's picture book: a method of investigating and interpreting the book's space. În: *Revistă de teorie și practică educațională a Centrului Educațional PRO DIDACTICA*. Categoria B. Nr. 3–4 (151-152) 2025. pp. 44–47 ISSN 1810-6455 CZU 37.091:655.53 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16945274> Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/235021
5. ТИМУЦА, А. Развитие традиционных и электронных форм книги в контексте инновационных технологий. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, Categoria B. 2023, nr. 1(44), pp. 74–78. ISSN 2345-1408. DOI: <https://doi.org/10.55383/amtap.2023.1.13> Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/197781

III. ARTICOLE ÎN LUCRĂRILE CONFERINȚELOR ȘI ALTOR MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

6. ТИМУЦА, А. Влияние технологий AI на формирование художественной идентичности студентов-графиков в процессе обучения книжной графике. În: *Materialele Simpozionului artistico-științific național cu participare internațională „Învățământul artistic — dimensiuni culturale și identitare”, din 28 octombrie 2025*. Chișinău: UPS „Ion Creangă” Facultatea Arte vizuale și design, 2025. pp. 175–182. ISBN 978-9975-48-307-0. CZU: 378.147:76+004.8=161.1 Disponibil: <https://dir.upsc.md/handle/123456789/8288/Materiale-Simpozion-Arte.pdf>
7. ТИМУЦА, А. Иллюстрация как метод формирования образного мышления: от восприятия к художественному образу. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale Învățământul artistic — dimensiuni culturale*, 11 aprilie 2025, Chișinău: AMTAP, 2025. pp. 289-296. CZU 69.2:[159.955:159.923.37 DOI <https://doi.org/10.55383/iadc2025.88> Disponibil: <https://amtap.md/assets/pdf/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul%20artistic%20-dimensiuni%20culturale.%20Conferin%C8%9Ba%20%C8%99tiin%C8%9Bific%C4%83,%202025%20tipar.pdf>
8. ТИМУЦА, А. Наследие футуристов и его значение для современной «книги художника». *International Scientific Symposium “Interferences, tendencies and cultural identities in the*

contemporary artistic context”: Program, abstracts and articles, 8–9 July 2021, Budva, Montenegro — Chişinău: S. n., (Print-Caro SRL). 98 p. ISBN 978-9975-56-919-4. pp. 73–77 (format doar hârtie).

TEZELE COMUNICĂRILOR ÎN CULEGERILE CONFERINTELOR

1. **TIMUȚA, A.** Влияние технологий AI на формирование художественной идентичности студентов-графиков в процессе обучения книжной графике. În: Rezumatele comunicărilor 28 octombrie 2025 *comunicărilor Simpozionului artistico-științific „Învățământul artistic — dimensiuni culturale și identitare”*, din 28 octombrie 2025. Chişinău: UPS „Ion Creangă” Facultatea Arte vizuale și design, 2025. pp. 109–113. ISBN 978-9975-48-308-7. Disponibil: <https://dir.upsc.md/handle/123456789/8373/Rezumate-Simpozion-Arte.pdf>
2. **ТИМУЦА, А.** Книжная графика как форма художественной коммуникации в глобальном культурном пространстве, În: Culegerea *Tezelor comunicărilor Conferinței Științifice Internaționale Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare. Ediția a XVII-a, Chişinău, Republica Moldova, 25–26 septembrie 2025*, pp. 119–120. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/238571
3. **TIMUȚA, A.** Integrarea instrumentelor digitale în formarea profesională studenților specializați în grafica de carte. În: Culegerea *Tezelor comunicărilor Volumul II prezentate la Conferința științifică internațională în format mixt Învățământul artistic – dimensiuni culturale*, AMTAP, 11 aprilie 2025, pp. 167–169. CZU 69.2:37:004 DOI <https://doi.org/10.55383/iadc2025.58> Disponibil: <https://amtap.md/assets/pdf/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul%20artistic%20-dimensiuni%20culturale.%20Conferin%C8%9Ba%20%C8%99tiin%C8%9Bific%C4%83,%202025%20tipar.pdf>
4. **ТИМУЦА, А.** Печатные традиции и инновационные технологии в формате современной книги. În: Culegerea *Tezelor comunicărilor prezentate la Conferința Valorificarea artelor plastice și arhitecturii naționale — un imperativ al vremii*, 25 noiembrie 2021, Chişinău: Fox Trading SRL, 2021, pp. 29–30. ISBN 978-9975-3513-8-6. Disponibil: <https://ibn.idsi.md/vizualizarearticol/145749>
5. **ТИМУЦА, А.** «Книга художника» — диалог литературного и изобразительного искусства. În: Culegerea *Tezelor comunicărilor Volumul II prezentate la Conferința științifică internațională Învățământul artistic — dimensiuni culturale*, AMTAP, 15 mai 2020, Chişinău: tipogr. „Notograf Primp”. – 84 pag., ISBN 978-9975-3311-7-3 pp. 58–59 Disponibil: <https://repository.amtap.md/server/api/core/bitstreams/9222f90c-b7bd-4be3-84b7-f376a20c3f96/content>
6. **TIMUȚA, A.** Cartea și formele ei în lumea contemporană. În: Culegerea *Tezelor comunicărilor prezentate la International Scientific Symposium „Chronicles of Daily Life in a Contemporary Context”* October 23 rd-25th, 2019 Leptokarya, Greece, DFEWA E.V. Professional Artistes Assoc. Germany/Romania, Assoc. of Visual Arts Teachers, Rep. Of Moldova, Chiang Mai Univ. of Arts, Fac. Of Painting. ISBN 978-9975-3299-4-1. pp 14–15 (format doar hârtie).

ADNOTARE
TIMUȚA Aliona,
„Eficientizarea instruirii studenților-graficieni
prin intermediul studierii specificului graficii de carte”
Teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2026

Structura tezei include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 206 titluri, 9 anexe, 147 pagini text de bază, 11 figuri, 14 tabele.

Publicații la tema tezei. Rezultatele cercetării sunt reflectate în opt lucrări științifice.

Concepte-cheie: eficientizarea instruirii, instruirea studenților-graficieni, specificul graficii de carte, grafica de carte, competență profesională, educație artistică.

Domeniul cercetării: pedagogia învățământului profesional superior, metodologia predării disciplinelor grafice.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică a bazelor conceptuale și metodologice ale instruirii studenților-graficieni prin valorificarea specificului graficii de carte, precum și în elaborarea, implementarea și validarea experimentală a unui model pedagogic care să asigure eficientizarea procesului de instruire și formarea competențelor profesionale în domeniul graficii de carte.

Obiectivele cercetării: analizarea și interpretarea științifică a fundamentelor teoretice și metodologice, precum și a abordărilor de predare a disciplinelor grafice și determinarea rolului graficii de carte în formarea competențelor profesionale ale studenților-graficieni; identificarea și sistematizarea principalelor concepte, principii și particularități artistico-tehnice ale graficii de carte în context istoric și contemporan; determinarea fundamentelor metodologice, științifico-tehnice și praxiologice ale activizării activității artistico-cognitive a studenților-graficieni în procesul studierii graficii de carte; elaborarea unui sistem de criterii și indicatori pentru evaluarea nivelului de formare a competențelor profesionale ale studenților-graficieni în domeniul graficii de carte; elaborarea și implementarea modelului pedagogic de eficientizare a instruirii studenților-graficieni prin studierea specificului graficii de carte; validarea experimentală a eficienței modelului pedagogic elaborat și determinarea influenței acestuia asupra formării competențelor profesionale ale studenților-graficieni în domeniul graficii de carte, precum și formularea unor recomandări practice pentru perfecționarea procesului educațional.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în fundamentarea teoretică a potențialului educațional al graficii de carte ca domeniu integrativ al proiectării artistice a cărții în cadrul sistemului de formare profesională a studenților-graficieni; în clarificarea și operaționalizarea conceptului de „activitate artistico-cognitivă”, precum și în determinarea condițiilor pedagogice necesare activizării acestuia în procesul instruirii în grafica de carte; în elaborarea unui sistem coerent de principii care fundamentează conceperea cursului de grafică de carte; în proiectarea și validarea experimentală a unui model pedagogic interdisciplinar orientat spre eficientizarea procesului de instruire prin valorificarea specificului graficii de carte; în elaborarea structurii și conținutului cursului „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, conceput ca instrument didactic orientat spre formarea competențelor profesionale ale viitorilor graficieni.

Rezultatele obținute în cadrul cercetării, care contribuie la soluționarea unei probleme științifice relevante, vizează: interpretarea științifică și precizarea conceptuală a noțiunilor-cheie referitoare la specificul graficii de carte și la mecanismele de activizare a activității artistico-cognitive a studenților-graficieni; elaborarea unui model pedagogic interdisciplinar orientat spre creșterea eficienței formării profesionale a acestora; fundamentarea și structurarea unui sistem de criterii, indicatori și niveluri de evaluare a gradului de dezvoltare a competențelor profesionale în domeniul artei cărții; argumentarea sistemului de principii pedagogice care stau la baza proiectării cursului propedeutic de grafică de carte; precum și implementarea în planul de învățământ a cursului „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, conceput ca demers integrativ ce asigură articularea cunoștințelor teoretice cu abilitățile practice de proiectare artistică a cărții și contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale și transversale ale studenților-graficieni.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în dezvoltarea și aprofundarea fundamentelor teoriei și metodicii învățământului artistic profesional în domeniul artei grafice și al designului grafic. Rezultatele obținute contribuie la extinderea și consolidarea reprezentărilor științifice privind potențialul pedagogic al graficii de carte ca domeniu integrativ al proiectării artistice a cărții în cadrul sistemului de formare a studenților-graficieni. Totodată, au fost fundamentate bazele pedagogice ale activizării activității artistico-cognitive în procesul de instruire în grafica de carte, prin configurarea unor repere conceptuale și metodologice coerente. Modelul pedagogic elaborat susține dezvoltarea ulterioară a abordărilor științifice privind organizarea predării disciplinelor grafice și contribuie la structurarea unui sistem integrat de competențe profesionale ale viitorilor artiști ai cărții.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în elaborarea și implementarea în procesul educațional a cursului propedeutic „*Dimensiuni tehnice și artistice în grafica de carte*”, precum și în fundamentarea unui model pedagogic care poate fi valorificat în predarea disciplinelor grafice în instituțiile de învățământ superior. Contribuțiile practice includ aplicarea sistemului de sarcini formative și a recomandărilor metodice elaborate în organizarea activităților didactice la disciplina grafica de carte; utilizarea criteriilor și indicatorilor de evaluare a nivelului de formare a competențelor profesionale în domeniul artei cărții; precum și formularea unor direcții de optimizare a pregătirii studenților-graficieni în cadrul sistemului învățământului artistic superior.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată în cadrul AMTAP, specialitatea Grafică, și în (8) publicații științifice incluse în reviste de profil și materialele (11) conferințelor naționale și internaționale.

АННОТАЦИЯ
ТИМУЦА Алёна,
«Повышение эффективности обучения студентов-графиков
посредством изучения специфики книжной графики»
Диссертация на соискание учёной степени доктора педагогических наук,
Кишинёв, 2026

Объем и структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, основной текст — 147 страниц, библиография — 206 источников, 14 таблиц, 11 рисунков и 9 приложений.

Публикации на тему диссертации: результаты исследования опубликованы в 8 научных работах.

Ключевые слова: повышение эффективности обучения, обучение студентов-графиков, специфика книжной графики, книжная графика, профессиональная компетентность, художественное образование.

Область исследования: педагогика высшего профессионального образования, методика преподавания графических дисциплин.

Цель исследования: состоит в определении и теоретическом обосновании концептуальных и методологических основ обучения студентов-графиков посредством изучения специфики книжной графики, а также в разработке, внедрении и экспериментальной апробации педагогической модели, направленной на повышение эффективности обучения и формирования профессиональных компетенций в области книжной графики.

Задачи исследования: проанализировать и научно интерпретировать теоретические и методологические основы и подходы к обучению графическим дисциплинам и определить роль и особенности книжной графики в формировании профессиональных компетенций студентов-графиков; выявить и систематизировать основные понятия, принципы и художественно-технические особенности книжной графики в историческом и современном контексте; определить научно-теоретические, методологические и праксиологические основы активизации художественно-познавательной деятельности студентов-графиков в процессе изучения книжной графики; разработать систему критериев и показателей оценки уровня сформированности профессиональных компетенций студентов-графиков в области книжной графики; разработать, внедрить и экспериментально апробировать педагогическую модель повышения эффективности обучения студентов-графиков посредством изучения специфики книжной графики; оценить функциональность компонентов педагогической модели и определить их влияние на развитие профессиональных компетенций студентов-графиков в области книжной графики, а также сформулировать практические рекомендации по совершенствованию образовательного процесса.

Новизна и оригинальность исследования: заключается в системном подходе к использованию потенциала книжной графики для повышения эффективности подготовки студентов-графиков. Оригинальность исследования заключается в разработке междисциплинарной педагогической модели, учитывающей взаимосвязь теоретических знаний, практических умений и творческого самовыражения студентов.

Научная проблема, разрешённая в исследовании, заключается в теоретическом обосновании, разработке и экспериментальной апробации пропедевтического курса подготовки студентов-графиков на основе изучения специфики книжной графики, направленного на повышение эффективности их профессиональной подготовки. Решение данной проблемы обеспечено: обоснованием концептуальных и дидактических принципов построения пропедевтического курса по книжной графике как основы формирования целостного представления о книге как художественном объекте; разработкой методов активизации художественно-познавательной деятельности студентов и организации учебного процесса, ориентированного на интеграцию теоретических знаний и практических навыков в области книжной графики; определением педагогических условий и формированием образовательной среды, способствующих развитию профессиональной компетентности, творческого и проектного мышления в процессе освоения художественных и технических аспектов книжной графики.

Теоретическая значимость исследования: обусловлена результатами исследования, которые способствуют развитию теории и методики профессионального образования в области графики и графического дизайна. Предложенная педагогическая модель расширяет представления о возможностях использования различных видов графического искусства для повышения эффективности учебного процесса и формирования целостной системы профессиональных компетенций будущих художников-графиков.

Практическая значимость работы: заключается в том, что разработанная педагогическая модель может быть использована преподавателями в высших учебных заведениях для совершенствования учебных планов и программ, разработки учебно-методических материалов и организации практических занятий. Внедрение результатов исследования в образовательный процесс позволит повысить качество подготовки студентов-графиков, их конкурентоспособность и поспособствует профессиональной самореализации.

Внедрение научных результатов: осуществлено в АМТИИ в преподавательской деятельности на специальности Графика, а также в научных публикациях (8), представленных в материалах национальных и международных конференций (11).

ANNOTATION
TIMUTA Aliona,
*"Improving Graphic Design Students' Training Efficiency through
the Study of Book Illustration Specifics"*
Doctoral thesis in educational sciences, Chisinau, 2026

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations; bibliography — 206 sources, and 9 appendices, main text — 147 pages, 11 figures, 14 tables.

Publications on the dissertation topic: the research results have been published in 8 scientific papers.

Key concepts: efficiency enhancement of education, training of graphic arts students, specificity of book graphics, book graphics, professional competence, art education.

Field of research: pedagogy of higher professional education, methodology of teaching graphic disciplines.

Purpose of the research: to theoretically substantiate the conceptual and methodological foundations for training graphic arts students through the study of the specific features of book graphics, as well as to develop, implement, and experimentally validate a pedagogical model that enhances the effectiveness of the educational process and supports the formation of professional competencies in the field of book graphics.

Research objectives: to analyze and scientifically interpret the theoretical and methodological foundations and approaches to teaching graphic disciplines, and to determine the role of book graphics in the formation of professional competencies of graphic arts students; to identify and systematize the main concepts, principles, and artistic and technical features of book graphics in both historical and contemporary contexts; to determine the methodological, scientific-technical, and praxiological foundations for activating the artistic and cognitive activity of graphic arts students in the process of studying book graphics; to develop a system of criteria and indicators for assessing the level of formation of professional competencies of graphic arts students in the field of book graphics; to develop and implement a pedagogical model aimed at increasing the effectiveness of training graphic arts students through the study of the specific features of book graphics; to experimentally validate the effectiveness of the developed pedagogical model and determine its influence on the formation of professional competencies of graphic arts students in the field of book graphics, and to formulate practical recommendations for improving the educational process.

The scientific novelty and originality of the research lie in the following: the educational potential of book graphics as an integrative field of artistic book design within the system of professional training of graphic arts students has been theoretically substantiated; the content of the concept of *"artistic and cognitive activity"* has been clarified, and the pedagogical conditions for its activation in the process of teaching book graphics have been determined; a system of principles for structuring a propaedeutic course in book graphics has been developed; an interdisciplinary pedagogical model for improving the training of graphic arts students through the study of the specific features of book graphics has been developed and experimentally validated; the structure and content of the propaedeutic course aimed at the formation of professional competencies have been proposed.

Research results that contribute to solving an important scientific problem in the field consist of: the scientific interpretation and clarification of key concepts related to the specificity of book graphics and the activation of students' artistic and cognitive activity; the development of an interdisciplinary pedagogical model aimed at improving the professional training of graphic arts students; the creation of a system of criteria and levels for assessing the formation of professional competencies in the field of book art; the substantiation of a system of pedagogical principles for structuring a propaedeutic course in book graphics; and the introduction into the curriculum of the course *"Artistic and Technical Aspects of Book Graphics"*, which ensures the integration of theoretical knowledge with practical skills in book design and contributes to the development of professional and transversal competencies.

Theoretical significance of the research lies in advancing the theory and methodology of professional art education in the fields of graphic art and graphic design. The obtained results expand scientific understanding of the pedagogical potential of book graphics as an integrative field of artistic book design within the system of training graphic arts students. The pedagogical foundations for activating artistic and cognitive activity in the process of teaching book graphics have been substantiated. The developed pedagogical model contributes to the further development of scientific approaches to organizing the teaching of graphic disciplines and to the formation of a holistic system of professional competencies of future book artists.

Practical significance of the research lies in the development and implementation of the propaedeutic course *"Artistic and Technical Aspects of Book Graphics"* in the educational process; the possibility of applying the developed pedagogical model in teaching graphic disciplines in higher education institutions; the use of the developed system of practical assignments and methodological recommendations in organizing classes on book graphics; the application of criteria and indicators for assessing the level of formation of professional competencies; and the formulation of recommendations for improving the training of students within the system of higher art education.

The implementation of scientific results was carried out at the AMTFA within the teaching activities of the Graphic Arts specialization, as well as in scientific publications (8) presented in the proceedings of (11) national and international conferences.

TIMUȚA ALIONA

**EFICIENTIZAREA INSTRUIRII STUDENȚILOR-GRAFICIENI
PRIN INTERMEDIUL STUDIERII SPECIFICULUI
GRAFICII DE CARTE**

**Specialitatea 532.02: Didactica școlară
pe trepte și discipline de învățământ
Arte Plastice**

Rezumatul
tezei de doctor în științele educației

Aprobat spre tipar: 10.03.26

Hârtie offset. Tipar offset.

Coli de tipar: 2.25

Formatul hârtiei 60x84/16

Tirajul 30 ex.

Comanda Nr.

Rezumatul a fost tipărit la Tipografia